

ЗАКОН О УЏБЕНИЦИМА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава за основну и средњу школу (у даљем тексту: школа).

На припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава за установе образовања и васпитања (у даљем тексту: установа), као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном и образовно-васпитном раду, сходно се примењују одредбе овог закона.

Припремање, одобравање и издавање уџбеника за установу која обавља делатност високог образовања уређује се општим актом високошколске установе, у складу са посебним законом.

Термини употребљени у овом закону који су изражени у мушком граматичком роду подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

Уџбеник и приручник

Члан 2.

Уџбеник је основно дидактички обликовано наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи у образовно-васпитном раду у школи за стицање знања, вештина, формирање ставова, подстицање критичког размишљања, унапређења функционалног знања и развој интелектуалних и емоционалних карактеристика ученика и полазника, чији су садржаји утврђени планом и програмом наставе и учења и који је одобрен у складу са овим законом.

Приручник представља наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи за стицање знања, вештина, формирање вредносних ставова и развој интелектуалних и емоционалних карактеристика ученика и полазника, чији садржај прати план и програм наставе и учења и који је одобрен у складу са овим законом.

Приручник се може користити:

1) за стручне предмете у стручним и уметничким школама, уз уџбеник или самостално, чији садржај омогућава да се нова достигнућа у научној, уметничкој, односно стручној области непосредно примене у образовно-васпитном раду;

2) у основном образовању одраслих за подучавање, заједничко и самостално учење, вежбање и самопроцењивање;

3) за образовање ученика којима је потребна додатна подршка у образовању и који је припремљен у складу са потребама и могућностима ученика и користе се у образовно-васпитном раду у школи за заједничко и самостално учење и вежбање.

Друго наставно средство

Члан 3.

Друго наставно средство је наставно средство које доприноси остваривању циљева датог предмета, прати уџбеник и може да се користи за савладавање, проверу и проширивање знања стечених коришћењем уџбеника и за самостални рад ученика и које је усклађено са програмом предмета и, зависно од предмета и разреда, може бити:

- 1) радна свеска;
- 2) збирка задатака;
- 3) географски атлас, историјски атлас, зидна карта и сл.;
- 4) збирка текстова, репродукција докумената, уметничких дела, фотографија, илустрација, цртежа и сл.;
- 5) нотни запис;
- 6) дигитални запис;
- 7) практикум за вежбе;
- 8) аудио запис;
- 9) аудио-визуелни запис;
- 10) материјал за конструкторско обликовање;
- 11) граматика и речник за страни језик.

Уџбенички комплет

Члан 4.

Уџбенички комплет чини уџбеник и друго наставно средство за одређени предмет, програм или активност, односно наставну област или модул (у даљем тексту: предмет) у одређеном разреду.

Састав уџбеничког комплета утврђује се Планом уџбеника.

Уџбеник и уџбенички комплет (у даљем тексту: уџбеник) може да садржи и електронски додатак, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад и који је одобрен у складу са овим законом.

Уџбеник на језику и писму националне мањине

Члан 5.

Уџбеником на језику и писму националне мањине сматра се:

- 1) уџбеник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;
- 2) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;
- 3) додатак уз уџбеник који се користи за реализацију прилагођеног дела програма наставе и учења за предмете од значаја за националну мањину;
- 4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у иностраној држави, који је одобрен у складу са овим законом.

Одредбе овог закона које се односе на уџбеник, сходно се примењују и на додатак из става 1. тачка 3) овог члана за предмете од значаја за националну мањину.

Прилагођени уџбеник

Члан 6.

Прилагођени уџбеник је претходно по закону одобрени уџбеник, који је прилагођен образовним потребама ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Вид прилагођавања уџбеника утврђује тим за инклузивно образовање школе коју ученик похађа.

Начин прилагођавања уџбеника прописује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: министар).

Додатно наставно средство

Члан 7.

Додатно наставно средство је друго наставно средство које није саставни део уџбеничког комплета.

Додатно наставно средство може да буде и прилагођено на начин који посебно доприноси остваривању циљева и исхода датог предмета. Прилагођено додатно наставно средство прати потребе и могућности ученика и полазника којима је потребна додатна подршка.

Дидактичко средство и дидактичко игровно средство

Члан 8.

Дидактичко средство и дидактичко игровно средство, које се користи у васпитно-образовном раду у предшколској установи, као и образовно-васпитном раду у школи и школи за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, је дидактички обликован садржај, у било ком облику или медију, према узрасту деце и ученика, као што су сликовнице, радни листови, књиге за децу, енциклопедије, играчке, музичке играчке, музички инструменти, играчке са механизмом за покретање, аудиовизуелна средства и други предмети и материјали.

План набавке додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичко игровног средства

Члан 9.

Установа је обавезна да у оквиру Годишњег плана рада предвиди потребна додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства у васпитно-образовном и образовно-васпитном раду.

Одлуку о потреби за додатним наставним средствима, дидактичким средствима и дидактичко игровним средствима доноси васпитно-образовно веће, односно наставничко веће на образложени предлог стручних већа.

Додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства чине део библиотечно-информационе грађе и извора, у складу са законом.

Финансирање уџбеника средствима буџета Републике Србије

Члан 10.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, у циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања доноси одлуку о финансирању припреме и/или набавке и доделе, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе уџбеника и приручника, а нарочито за ученике и полазнике који су социјално и материјално угрожени, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Одлука из става 1. овог члана доноси се до 1. марта текуће године за наредну школску годину.

Одлуком из става 1. овог члана Влада утврђује:

- 1) ниво и врсту образовања, разред и предмет за који ће се финансирати, односно суфинансирати уџбеници и приручници;
- 2) услове и критеријуме на основу којих ученик, односно полазник остварује право на финансирање, односно суфинансирање.

Избор и набавка уџбеника и приручника утврђених одлуком из става 1. овог члана, врши се у складу са овим законом и законом који уређује област јавних набавки.

Нискотиражни уџбеници

Члан 11.

Нискотиражни уџбеник је уџбеник чији су директни и индиректни трошкови производње и зависни трошкови продаје већи од малопродајне цене.

Нискотиражним уџбеником сматра се:

- 1) уџбеник на језику и писму националне мањине;
- 2) уџбеник прилагођен образовним потребама ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- 3) уџбеник за огледне програме;
- 4) уџбеник за стицање образовања по посебним програмима (образовање у иностранству, програми за талентоване ученике и сл.);
- 5) уџбеник за предмете које похађа мање од 2% ученика и полазника од укупног броја ученика и полазника у генерацији која похађа исти програм.

Малопродајна цена уџбеника и приручника са ПДВ-ом, који се издаје на језику и писму националне мањине, односно који се издаје са прилагођеним писмом и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, не може бити већа од малопродајне цене уџбеника и приручника са ПДВ-ом на српском језику који је преведен, односно чије писмо и/или формат је прилагођен.

Издавач уџбеника има обавезу да учествује у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника у износу 2% остварених нето прихода од продатих уџбеника у претходној календарској години и да наведена средства обрачуна и уплати на наменски рачун јавног издавача, најкасније до 31. марта текуће године.

Издавач уџбеника који издаје све нискотиражне уџбенике који су том издавачу одобрени у складу са овим законом, нема обавезу да учествује у обезбеђивању средстава из става 4. овог члана.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, доноси одлуку о суфинансирању припреме и/или набавке нискотиражних уџбеника, ако средства из става 4. овог члана нису довољна за финансирање издавања или набавке нискотиражних уџбеника.

Одлука из става 6. овог члана доноси се до 1. маја текуће године за наредну школску годину.

Избор уџбеника из става 1. овог члана врши се у складу са овим законом.

Ближе услове и друга питања од значаја за издавање нискотиражних уџбеника прописује министар.

Употреба језика и писма

Члан 12.

Уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство издаје се на српском језику и ћириличком писму.

Изузетно, приручник за стручне предмете у стручним и уметничким школама и електронски додатак уз уџбеник могу да се издају на српском језику и латиничком писму, уколико је начин излагања садржаја плана и програма наставе и учења одређене стручне области, услед коришћења Међународног система јединица, у функцији бољег представљања и разумевања садржаја.

Уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство издаје се и на језику и писму националне мањине када се образовно-васпитни рад изводи на том језику.

За децу, ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство издаје се у складу са потребама и могућностима деце, ученика и полазника, како на српском, тако и на језику и писму националних мањина.

За извођење образовног и васпитног рада са децом, ученицима и одраслима оштећеног вида, уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство издаје се на Брајевом писму, у електронској форми или форматима који су прилагођени (садржај штампан увећано, фотографија обрађена за потребе слабовидих ученика, фотографска увећања, рељефни цртежи, схеме, карте, звучни запис односно други облик и медиј).

Уџбеник страног језика издаје се на одговарајућем страном језику и писму.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на електронски додатак.

Једнаке могућности и забрана дискриминације

Члан 13.

Уџбеник, приручник, електронски додатак уз уџбеник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство својим садржајем и обликом треба да обезбеде спровођење принципа једнаких могућности и уважавања различитости.

Уџбеник, приручник, електронски додатак уз уџбеник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство својим садржајем или обликом не смеју да дискриминишу или доводе у неравноправан

положај групе и појединце или да подстичу на такво понашање, у складу са законом којим се уређује забрана дискриминације.

II. ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА

Члан 14.

Издавање уџбеника, приручника, додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства може да обавља јавно предузеће (у даљем тексту: јавни издавач), предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност.

Приручник за стручне предмете у стручним и уметничким школама може да издаје и удружење стручних и уметничких школа.

Приручник за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом може да издаје и удружење школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом и струковно удружење дефектолога.

Приручник за образовање одраслих може да издаје и удружење школа које реализује програме основног образовања одраслих.

Центар за нискотиражне уџбенике

Члан 15.

Јавни издавач, за издавање нискотиражних уџбеника из члана 11. овог закона образује Центар за нискотиражне уџбенике као посебну организациону јединицу.

Јавни издавач издаје нискотиражни уџбеник, ако сам издавач не издаје тај нискотиражни уџбеник.

III. ПРИПРЕМАЊЕ УЏБЕНИКА

Утврђивање плана уџбеника

Члан 16.

Планом уџбеника утврђују се уџбеници по предметима или областима, разредима, нивоима образовања и врсти школе, који се користе у образовно-васпитном раду.

За стручне предмете у стручним школама, за полазнике у основном образовању одраслих, планом уџбеника може се прописати и приручник.

Планом уџбеника дефинише се састав уџбеничког комплета, водећи се принципом да је свака компонента уџбеничког комплета неопходан услов за остваривање циљева одређеног предмета. Свака компонента уџбеничког комплета има јасну функцију, а све компоненте комплета чине кохерентну целину.

План уџбеника за основно и средње опште и уметничко образовање и васпитање, општеобразовне предмете средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих, на предлог Завода за унапређивање образовања и васпитања (у даљем тексту: Завод), по прибављеном мишљењу Националног просветног савета, доноси министар.

План уџбеника за верску наставу, на предлог Комисије за верску наставу, образоване у складу са прописима о основном и средњем образовању и васпитању, по прибављеном мишљењу Завода, доноси министар.

План уџбеника на језику и писму националних мањина и уџбеника за предмете од интереса за националне мањине, на предлог Завода и

националних савета националних мањина, по прибављеном мишљењу Националног просветног савета, доноси министар.

План уџбеника за стручне предмете у стручним школама, на предлог Завода, по прибављеном мишљењу Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

План уџбеника министар доноси истовремено са доношењем плана и програма наставе и учења, односно када се утврди потреба за изменом постојећег плана уџбеника.

Предлог из ст. 4, 6. и 7. овог члана, Завод истовремено доставља Националном просветном савету, односно Савету за стручно образовање и образовање одраслих (у даљем тексту: надлежни савет) и министарству надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Министарство).

Ако надлежни савет не достави мишљење Министарству, у року од 45 дана од дана достављања предлога Завода, министар ће донети план уџбеника без мишљења надлежног савета.

План уџбеника објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику” и на званичној интернет страници Министарства.

Садржина плана уџбеника

Члан 17.

План уџбеника садржи:

- 1) наслов уџбеника за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 2) наслов приручника за сваки ниво образовања и врсту школе, по разредима и предметима;
- 3) језик и писмо на коме се издаје уџбеник, односно приручник.

Стандарди квалитета уџбеника

Члан 18.

Ради постизања квалитетног и уравнотеженог образовања и васпитања, заснованог на тековинама и достигнућима савремене науке, прилагођеног психофизичким, узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика и одраслог, уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника (у даљем тексту: Стандарди).

Стандарди представљају услове који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене.

Стандарде и упутство о њиховој примени, на предлог Завода, по прибављеном мишљењу Националног просветног савета, доноси министар.

Стандарди се утврђују за:

- 1) уџбенике;
- 2) електронски додатак;
- 3) приручнике;
- 4) додатно наставно средство;
- 5) дидактичко средство и дидактичко игровно средство;

6) прилагођене уџбенике и додатна наставна средства.

Испуњеност Стандарда представља основ за доношење стручне оцене квалитета рукописа уџбеника, стручног мишљења о квалитету рукописа приручника, додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства и експертског мишљења.

Каталог уџбеника

Члан 19.

Уџбеник који је одобрен у складу са овим законом до 1. фебруара, увршћује се у Каталог уџбеника и може се користити у наредној школској години.

Каталог уџбеника се објављује најкасније до 15. фебруара на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Каталог уџбеника садржи следеће податке:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име/имена аутора уџбеника;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању рукописа уџбеника;
- 5) језик и писмо на коме се издаје уџбеник;
- 6) пун назив издавача;
- 7) напомену уз уџбеник да је прилагођен, као и вид прилагођавања.

Ако је нови програм наставе и учења ступио на снагу након 1. јуна године која претходи години у којој ће се он примењивати, Каталог уџбеника, односно његов део који се односи на уџбенике одобрене по новом програму наставе и учења, објављује се након добијања стручне оцене свих рукописа уџбеника, који су у року од 150 дана од дана ступања на снагу новог програма наставе и учења предати на оцену.

У случају доношења новог програма наставе и учења, уџбеници који се налазе у Каталогу уџбеника по претходном програму могу да се бирају и користе до одобравања и увршћавања у Каталог уџбеника одобреног по новом програму наставе и учења.

Министарство се стара о ажурирању Каталога уџбеника током целе године.

Каталог уџбеника се не ажурира током поступка избора уџбеника у периоду од 60 дана од дана објављивања Каталога уџбеника, осим за уџбенике који су добили одобрење на експертизи и ради исправке техничких грешака.

Издавач има право да Министарству поднесе захтев да се уџбеници које повлачи из употребе бришу из Каталога уџбеника.

Забрањено је школи да користи уџбеник који није уврштен у Каталог из става 1. овог члана.

Каталог приручника

Члан 20.

Приручници одобрени у складу са овим законом увршћују се у Каталог приручника.

Каталог из става 1. овог члана садржи:

- 1) приручнике за стручне предмете у стручним и уметничким школама;
- 2) приручнике за основно образовање одраслих;
- 3) приручнике са прилагођеним писмом и/или форматом за ученике и одрасле са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Каталог из става 1. овог члана Министарство објављује и редовно ажурира на својој званичној интернет страници.

Каталог из става 1. овог члана садржи следеће податке:

- 1) наслов приручника;
- 2) назив предмета, разред и врста школе за коју је приручник намењен;
- 3) име/имена аутора приручника;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању рукописа приручника;
- 5) језик и писмо на коме се издаје приручник;
- 6) пун назив издавача;
- 7) напомену уз приручник да је прилагођен, као и вид прилагођавања.

Забрањено је школи да користи приручник који није уврштен у Каталог из става 1. овог члана.

Листа додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава

Члан 21.

Додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактична игровна средства, одобрена у складу са овим законом, увршћују се у Листу додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Листу из става 1. овог члана Завод објављује и редовно ажурира на својој званичној интернет страници.

Листа из става 1. овог члана садржи следеће податке:

- 1) наслов додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства;
- 2) назив предмета, разред и врста школе, односно предшколске установе за коју су додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство намењени;
- 3) име/имена аутора додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства;
- 4) број и датум издавања решења о одобравању додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства;
- 5) језик и писмо на коме се издаје додатно наставно средство, помагало, дидактичко средство и дидактичко игровно средство;

- 6) пун назив издавача;
- 7) напомену уз додатно наставно средство да је прилагођено, као и вид прилагођавања за ученике и полазнике којима је потребна додатна подршку у образовању и васпитању.

IV. ОДОБРАВАЊЕ УЏБЕНИКА, ПРИРУЧНИКА, ДОДАТНИХ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА, ДИДАКТИЧКИХ СРЕДСТАВА И ДИДАКТИЧКИХ ИГРОВНИХ СРЕДСТАВА

Подношење захтева за одобравање рукописа уџбеника

Члан 22.

Захтев за одобравање рукописа уџбеника издавач подноси Министарству.

Захтев из става 1. овог члана издавачи могу поднети током читаве године.

Захтев за одобравање рукописа уџбеника на језику и писму националне мањине чији национални савет има седиште на територији аутономне покрајине, подноси се органу аутономне покрајине надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Покрајински секретаријат).

Уз захтев, издавач подноси у штампаној и електронској форми:

- 1) графички, ликовно и технички обликован рукопис уџбеника у пет примерака;
- 2) елаборат у пет примерака;
- 3) одлуку надлежног органа издавача о усвајању рукописа уџбеника;
- 4) сагласност издавача да ће омогућити јавном издавачу и наставницима да без накнаде користе садржаје уџбеника који је изабрала њихова школа, ради прилагођавања уџбеника према индивидуалном образовном плану за ученике са сметњама у развоју;
- 5) сагласност издавача да ће омогућити јавном издавачу да без накнаде користи садржаје уџбеника за потребе издавања уџбеника на језику и писму националне мањине у случају избора тог уџбеника, уколико издавач не прихвати обавезу да га издаје;
- 6) сагласност издавача да ће у случају избора тог уџбеника омогућити јавном издавачу да без накнаде користи садржаје уџбеника за потребе издавања прилагођеног уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом уколико издавач не прихвати обавезу да сам прилагоди тај уџбеник.

Елаборат из става 4. тачка 2) овог члана садржи три стручне оцене квалитета рукописа уџбеника коју даје рецензентска комисија издавача.

Рецензентска комисија из става 5. овог члана има најмање три члана из реда стручњака за одговарајућу област за коју се доставља рукопис уџбеника, при чему један обавезно мора да буде из редова наставника који непосредно учествују у извођењу наставе.

Издавач који подноси захтев за одобравање рукописа уџбеника за верску наставу, доставља и позитивно мишљење Комисије за верску наставу.

Уз захтев за одобравање рукописа уџбеника на језику и писму припадника националне мањине, издавач доставља претходну сагласност националног савета националне мањине и превод тог уџбеника на српски језик,

осим за уџбеник матерњег језика. За тачност превода одговоран је издавач. Уколико национални савет националне мањине не поступи по захтеву издавача за давање претходне сагласности у року од 30 дана од дана достављања тог захтева, сматраће се да је сагласност дата.

Министарство доставља Заводу четири примерка рукописа уџбеника и елабората у штампаној и електронској форми у року од десет дана од дана пријема рукописа од издавача.

Покрајински секретаријат доставља установи надлежној за послове унапређења и развоја стручно-истраживачког рада у области предшколског, основног и средњег образовања и васпитања на територији аутономне покрајине (у даљем тексту: Покрајински завод), четири примерка рукописа уџбеника на језику и писму националне мањине и елабората у штампаној и електронској форми у року од десет радних дана од дана пријема рукописа од стране издавача.

Издавач који подноси захтев за одобравање превода одобреног уџбеника са српског језика на језик и писмо националне мањине, доставља одобрени уџбеник на српском језику, превод тог уџбеника на језик и писмо националне мањине и претходну сагласност националног савета националне мањине. За тачност превода одговоран је издавач. Уколико национални савет националне мањине не поступи по захтеву издавача за давање претходне сагласности у року од 30 дана од дана достављања тог захтева, сматраће се да је сагласност дата.

Издавач који подноси захтев за одобравање прилагођеног писма и/или формата одобреног уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, доставља одобрени уџбеник и рукопис уџбеника са прилагођеним писмом и/или форматом.

Поступак одобравања уџбеника из ст. 11. и 12. овог члана спроводи се сходно одредбама овог закона које се односе на ново издање уџбеника.

Уз захтев издавач подноси и доказ о уплаћеној такси за стручну оцену.

Уџбеници и приручници за стручне предмете у средњим стручним школама ослобађају се таксе за стручну оцену.

Висина таксе за стручну оцену утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од такси из става 16. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Стручна оцена квалитета рукописа уџбеника

Члан 23.

Стручну оцену квалитета рукописа уџбеника (у даљем тексту: стручна оцена) даје комисија коју из реда запослених образује Завод, односно Покрајински завод, без права на накнаду.

Уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем, ангажоваће се друга стручна лица за одговарајућу област за коју је достављен рукопис уџбеника.

Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату стручну оцену у року од 60 дана од дана пријема рукописа од стране Министарства.

Завод, односно Покрајински завод ће пре доношења стручне оцене, уколико рукопис садржи недостатке, једном вратити издавачу рукопис уџбеника

на дораду, уз образложење свих уочених недостатака, ради њиховог отклањања.

Издавач има могућност да отклони уочене недостатке и тако исправљен рукопис, у три примерка у електронској и штампаној форми, врати Заводу, односно Покрајинском заводу у року од десет радних дана од дана пријема рукописа на дораду. Рок за исправку недостатака не урачунава се у рок из става 3. овог члана.

Уколико издавач не достави коригован текст рукописа уџбеника у року из става 5. овог члана, сматра се да је одустао од захтева за одобравање рукописа уџбеника, о чему Завод, односно Покрајински завод обавештава Министарство, односно Покрајински секретаријат.

Завод, односно Покрајински завод на основу образложене стручне оцене, даје предлог да се прихвати или одбије захтев за одобравање рукописа.

Предлог из става 7. овог члана, заједно са образложеном стручном оценом, Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату и издавачу. Завод, односно Покрајински завод доставља Министарству односно Покрајинском секретаријату и примерак исправљеног рукописа уџбеника из става 5. овог члана.

Све стручне оцене објављују се на званичној интернет страници Завода, односно Покрајинског завода у року од 15 дана од дана доношења решења о одобравању рукописа уџбеника.

Уколико Завод, односно Покрајински завод не достави Министарству, односно Покрајинском секретаријату стручну оцену, министар, односно покрајински секретар, у року од осам дана од дана истека рока за достављање стручне оцене, захтева од Завода, односно Покрајинског завода да у року од три дана од дана пријема захтева достави стручну оцену.

Изузетно, уколико Завод, односно Покрајински завод ни у додатном року из става 10. овог члана, не достави стручну оцену, министар, односно покрајински секретар ће у року од осам дана од дана истека додатног рока образовати комисију за припрему стручне оцене из реда одговарајућих стручњака. Комисија доставља министру, односно покрајинском секретару стручну оцену у року од 20 дана од дана пријема рукописа.

На основу стручне оцене комисије из става 11. овог члана, министар, односно покрајински секретар у року од осам дана доноси решење о прихватању или одбијању рукописа уџбеника.

Средства за рад комисије из става 11. овог члана падају на терет средстава Завода, односно Покрајинског завода.

Ближе услове и критеријуме за избор других стручних лица из става 2. овог члана и одговарајућих стручњака из става 11. овог члана прописује министар.

**Подношење захтева за одобравање рукописа приручника,
додатних наставних средстава, дидактичких средстава и
дидактичких игровних средстава**

Члан 24.

Захтев за одобравање рукописа приручника издавач подноси Министарству, односно Покрајинском секретаријату.

Захтев за одобравање додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, издавач подноси Заводу, односно Покрајинском заводу.

Захтев из ст. 1. и 2. овог члана издавач може поднети током читаве године.

Уз захтев из ст. 1. и 2. овог члана издавач подноси прилоге сходно одредбама члана 22. овог закона.

Издавач који подноси захтев за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине, доставља превод истог на српски језик и претходну сагласност националног савета националне мањине. За тачност превода одговоран је издавач. Уколико национални савет националне мањине не поступи по захтеву издавача за давање претходне сагласности у року од 30 дана од дана достављања тог захтева, сматраће се да је сагласност дата.

Министарство, односно Покрајински секретаријат доставља Заводу, односно Покрајинском заводу четири примерка рукописа приручника у штампаној и електронској форми у року од осам дана од дана пријема.

Уз захтев издавач подноси доказ о уплаћеној такси за стручно мишљење.

Висина таксе за стручно мишљење утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од такси из става 7. овог члана приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

**Стручно мишљење о квалитету рукописа приручника,
додатних наставних средстава, дидактичких средстава и
дидактичких игровних средстава**

Члан 25.

Стручно мишљење о квалитету рукописа приручника даје комисија коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод, без права на накнаду.

Стручно мишљење о квалитету додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава даје комисија коју из реда запослених формира Завод, односно Покрајински завод, без права на накнаду.

Уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу, нису запослена лица са одговарајућим образовањем, ангажоваће се друга стручна лица за одговарајућу област.

Стручно мишљење из става 1. овог члана, са предлогом да се рукопис приручника одобри или не одобри, Завод, односно Покрајински завод, доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату и издавачу у року од 45 дана од дана пријема рукописа.

На основу стручног мишљења из става 2. овог члана, Завод, односно Покрајински завод, решењем одобрава додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства у року од 45 дана од дана пријема рукописа.

Ближе услове и критеријуме за избор других стручних лица из става 3. овог члана прописује министар.

Експертиза рукописа уџбеника и експертско мишљење

Члан 26.

Издавач који није сагласан са стручном оценом, може у року од осам дана од дана пријема стручне оцене поднети Министарству, односно Покрајинском секретаријату, захтев за експертизу рукописа уџбеника.

Захтев из става 1. овог члана Министарство, односно Покрајински секретаријат, доставља надлежном савету у року од осам дана од дана пријема.

Надлежни савет образује трочлану стручну комисију коју чине стручњаци из одговарајуће области за коју се подноси захтев за експертизу рукописа уџбеника.

Лица која су учествовала у изради стручне оцене рукописа уџбеника не могу бити именована у стручну комисију из става 3. овог члана.

Стручна комисија из става 3. овог члана врши експертизу рукописа на основу Стандарда и даје образложено експертско мишљење у писаној форми, које надлежни савет у року од 45 дана од дана пријема захтева из става 1. овог члана доставља Министарству, односно Покрајинском секретаријату.

Стручна комисија доноси одлуку већином гласова.

Изузетно, ако надлежни савет, у року из става 5. овог члана, не достави експертско мишљење, министар, односно покрајински секретар ће у року од осам дана од дана протекла рока из става 5. овог члана формирати комисију за припрему експертског мишљења из реда одговарајућих стручњака. Комисија за припрему експертског мишљења доставља министру, односно покрајинском секретару експертско мишљење у року од 20 дана од дана пријема рукописа.

На основу експертског мишљења комисије из става 7. овог члана, министар, односно покрајински секретар доноси решење о прихватању или одбијању рукописа уџбеника.

Таксу за трошкове експертизе рукописа уџбеника сноси издавач.

Средства за рад комисије из ст. 3. и 7. овог члана падају на терет буџета Републике Србије, а висину накнаде за рад чланова, прописује министар.

На поступак експертизе рукописа приручника сходно се примењују одредбе овог члана.

Забрањено је издавачу да контактира и врши утицај на чланове комисије из ст. 3. и 7. овог члана у току поступка давања експертског мишљења.

Висина таксе за трошкове експертизе рукописа уџбеника утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од такси из става 13. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

Ближе услове и критеријуме за избор стручњака из ст. 3. и 7. овог члана прописује министар.

Сукоб интереса

Члан 27.

У поступку одобравања рукописа уџбеника, приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, пре почетка рада потписује изјаву

да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, као и приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, није запослен код издавача, ангажован или пословно повезан са њим, да није повезан са одговорним лицем издавача, да он или лице повезано са њим немају посредну или непосредну корист односно погодност код издавача или одговорног лица издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће.

Одговорним лицем издавача из става 1. овог члана сматра се лице овлашћено за заступање и уредник.

Постојање услова из става 1. овог члана утврђује по службеној дужности или на захтев државног органа, правног или физичког лица:

1) Завод, односно Покрајински завод приликом образовања комисије из члана 23. ст. 1. и 2, члана 25. ст. 1. и 2. и члана 40. ст. 6. и 7. овог закона, на основу изјаве из става 1. овог члана;

2) надлежни савет приликом образовања комисије из члана 26. став 3. овог закона, на основу изјаве из става 1. овог члана;

3) министар, односно покрајински секретар приликом образовања комисије из члана 23. став 11. и члана 26. став 7. овог закона, на основу изјаве из става 1. овог члана.

Надлежност за одобравање рукописа уџбеника

Члан 28.

Министар одобрава рукопис уџбеника на предлог Завода, односно на основу експертског мишљења, ако је спроведен поступак експертизе рукописа уџбеника.

Министар одобрава рукопис уџбеника за верску наставу, на предлог Завода и на основу позитивног мишљења Комисије за верску наставу, односно на основу експертског мишљења, ако је спроведен поступак експертизе.

Министар, односно покрајински секретар одобрава рукопис уџбеника на језику и писму националне мањине, на предлог Завода, односно Покрајинског завода и на основу претходне сагласности националног савета националне мањине, односно на основу експертског мишљења, ако је спроведен поступак експертизе рукописа уџбеника.

Надлежност за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава

Члан 29.

Министар одобрава рукопис приручника на предлог Завода, односно на основу експертског мишљења, ако је спроведен поступак експертизе.

Завод, односно Покрајински завод одобрава додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Надлежност за одобравање рукописа уџбеника и приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине

Члан 30.

Покрајински секретаријат одобрава рукопис уџбеника и приручника на језику и писму националне мањине чији национални савет националне мањине

има седиште на њеној територији, на предлог Покрајинског завода, односно на основу експертског мишљења, ако је спроведен поступак експертизе, а на основу претходне сагласности националног савета националне мањине, и то:

- 1) уџбеник и приручник на језику и писму националне мањине који је издат на територији Републике Србије;
- 2) додатак уз уџбеник који се користи за реализацију прилагођеног дела програма наставе и учења за предмете од значаја за националну мањину;
- 3) уџбеник на језику и писму националне мањине који је превод уџбеника одобреног на српском језику;
- 4) уџбеник на језику и писму националне мањине издат у иностраној држави.

Покрајински завод одобрава додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства на језику и писму националне мањине чији национални савет националне мањине има седиште на територији аутономне покрајине.

Поступак из става 1. овог члана спроводи се сходно одредбама чл. 22-26. овог закона.

Поступак из става 2. овог члана спроводи се у складу са одредбама чл. 24. и 25. овог закона.

Покрајински секретаријат у року од осам дана од дана доношења решења о одобравању рукописа уџбеника и приручника доставља Министарству обавештење о одобреним уџбеницима и приручницима из става 1. овог члана.

Уколико Покрајински секретаријат не достави Министарству обавештење из става 5. овог члана, министар у року од осам дана од дана истека рока за достављање обавештења доноси решење којим се одобрава рукопис уџбеника и приручника.

Решење из става 6. овог члана министар доставља издавачу у року од осам дана од дана доношења.

Покрајински завод у року од осам дана од дана доношења решења о одобравању додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава доставља Заводу обавештење о одобреним додатним наставним средствима, дидактичким средствима и дидактичким игровним средствима из става 2. овог члана.

Уџбенике и приручнике из става 1. овог члана Министарство увршћује у Каталог уџбеника и Каталог приручника из чл. 19. и 20. овог закона.

Додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства на језику и писму националне мањине из става 2. овог члана Завод увршћује на листу из члана 21. овог закона.

Садржина решења о одобравању рукописа уџбеника

Члан 31.

Министар, односно покрајински секретар доноси решење о одобравању рукописа уџбеника у року од осам дана од дана пријема предлога из члана 23. став 7. овог закона, односно експертског мишљења из члана 26. ст. 5. и 7. овог закона.

Решење из става 1. овог члана садржи:

- 1) наслов уџбеника;
- 2) назив предмета, као и разред и врсту школе за коју је уџбеник намењен;
- 3) име/имена аутора;
- 4) језик и писмо на коме се уџбеник издаје;
- 5) пун назив издавача;
- 6) позив на образложени предлог Завода, односно Покрајинског завода да се рукопис уџбеника одобри.

Уколико је издавач поднео захтев за експертизу рукописа уџбеника, решење садржи и позив на експертско мишљење, које се доставља у прилогу решења из става 1. овог члана и чини његов саставни део.

Решење из става 1. овог члана коначно је у управном поступку.

Министар, односно покрајински секретар, доноси решење о одобравању рукописа приручника, сходно одредбама овог члана.

Завод, односно Покрајински завод, доноси решење о одобравању додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, сходно одредбама овог члана.

Садржина решења о одбијању захтева за одобравање рукописа уџбеника

Члан 32.

Министар, односно покрајински секретар, доноси решење о одбијању захтева за одобравање рукописа уџбеника након истека рока за подношење захтева за експертизу из члана 26. став 1. овог закона, односно у року од 15 дана од дана пријема експертског мишљења.

Решење из става 1. овог члана садржи:

- 1) наслов рукописа уџбеника;
- 2) назив предмета, као и разред и врсту школе за коју је рукопис уџбеника припремљен;
- 3) име/имена аутора;
- 4) језик и писмо на коме је рукопис уџбеника припремљен;
- 5) пун назив издавача;
- 6) позив на образложени предлог Завода, односно Покрајинског завода да се рукопис уџбеника не одобри.

Уколико је издавач поднео захтев за експертизу рукописа уџбеника, решење садржи и позив на експертско мишљење, које се доставља у прилогу решења из става 1. овог члана и чини његов саставни део.

Решење из става 1. овог члана коначно је у управном поступку.

Министар, односно покрајински секретар доноси решење о одбијању захтева за одобравање рукописа приручника, сходно одредбама овог члана.

Завод, односно Покрајински завод, доноси решење о одбијању додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, сходно одредбама овог члана.

Обустава и прекид поступка одобравања рукописа уџбеника

Члан 33.

Ако се током поступка за одобравање рукописа уџбеника правноснажном судском одлуком утврди да је повређено ауторско право, министар доноси решење о обустављању поступка, а ако је уџбеник одобрен, повлачи се из употребе на крају школске године у којој се доноси решење о повлачењу уџбеника.

Ако се у судском или другом поступку донесе одлука којом се одређује привремена мера забране издавања и употребе уџбеника министар доноси решење о прекиду поступка, а ако је уџбеник одобрен повлачи се из употребе на крају школске године у којој се доноси решење о повлачењу уџбеника.

Решења из ст. 1. и 2. овог члана коначна су у управном поступку.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на обуставу и прекид поступка одобравања рукописа приручника.

V. ИЗБОР И ПРАЋЕЊЕ УЏБЕНИКА

Избор уџбеника

Члан 34.

Школа из Каталога уџбеника бира уџбеник за сваки предмет у сваком разреду, о чему обавештава Савет родитеља.

Одлуку о избору уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручног већа за разредну наставу.

Одлуку о избору уџбеника на језику и писму националне мањине доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за области предмета, односно стручног већа за разредну наставу који изводе наставу на језику националне мањине.

Уколико у Каталогу уџбеника нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, школе од одобрених уџбеника на српском језику врше избор уџбеника који ће бити преведен на језик и писмо националне мањине.

Уџбеник из става 4. овог члана, који је изабран за коришћење за највећи број ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине у односу на укупан број ученика који похађају наставу на језику и писму те националне мањине, користиће се у свим школама у којима се образовно-васпитни рад остварује на том језику и писму.

Министар, на основу одлуке коју школа доставља Министарству, утврђује који је уџбеник из става 5. овог члана, изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине, о чему обавештава издавача.

Издавач у року од осам дана обавештава Министарство да ли ће сам издати изабрани уџбеник. Уколико издавач не издаје изабрани уџбеник министар обавештава јавног издавача, који је у обавези да га преведе.

Ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом, користе уџбенике које је изабрала школа у складу са одлуком из ст. 2. и 3. овог члана.

У свим одељењима истог разреда исте школе, за исти предмет по правилу се користи исти уџбеник једног издавача.

Одлуку из ст. 2. и 3. овог члана школа доставља Министарству у року од 60 дана од дана објављивања Каталога уџбеника.

Уколико школа не достави одлуку о избору уџбеника, Министарство ће у року од пет радних дана од дана истека рока из става 10. овог члана, донети одлуку да се у школи користе уџбеници из Каталога уџбеника који су најзаступљенији на територији надлежне школске управе.

Избор уџбеника се врши за период од четири школске године.

Изузетно, одлуку о промени уџбеника може донети наставничко веће на образложени предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу, о чему у року од осам дана од дана доношења одлуке обавештава Министарство.

За школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уџбеници се бирају на период од једне школске године.

Коначна одлука о уџбеницима који ће се користити у настави школа објављује се на видном месту у школи и та одлука обавезујућа је за све који учествују у образовно-васпитном раду.

Податке о уџбеницима из коначне одлуке из става 15. овог члана, школа уноси у електронски регистар уџбеника, који води Министарство.

Електронски регистар уџбеника јавно је доступан на званичној интернет страници Министарства и садржи податке из члана 31. став 2. тач. 1)–5) овог закона.

Списак изабраних уџбеника, заједно са образложеним предлогом, школа чува у папирној и електронској форми, у складу са законом.

Коришћење додатног наставног средства

Члан 35.

Наставник може препоручити ученицима коришћење додатног наставног средства.

Додатно наставно средство може да се користи, али без условљавања куповине од стране родитеља, односно другог законског заступника.

Наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство.

Куповина додатног наставног средства од стране родитеља, односно другог законског заступника може се вршити искључиво по прибављеној сагласности Савета родитеља и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика.

Члан 36.

Школа, уз сагласност или на захтев Савета родитеља, може у складу са својим могућностима, да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника и додатних наставних средстава, уколико се тиме родитељима, односно другим законским заступницима олакшава прибављање потребних уџбеника.

Издавачу је забрањено да учини, а предшколској установи, школи и запосленом да прими сваку донацију, поклон или репрезентацију, учињену на непосредан или посредан начин, у било којем износу или облику.

Донацијом, поклоном или репрезентацијом из става 2. овог члана не сматра се представљање уџбеника, репрезентације мале вредности, као и

бесплатни примерци уџбеника које издавач даје ради реализације избора уџбеника.

Праћење уџбеника

Члан 37.

Квалитет уџбеника и резултате коришћења у образовно-васпитном раду континуирано прати Завод, у складу са законом.

Ближе услове о начину праћења квалитета уџбеника и резултата коришћења у образовно-васпитном раду прописује министар

VI. ИЗДАВАЊЕ УЏБЕНИКА

Обавезе издавача уџбеника

Члан 38.

Обавеза издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог уџбеника, осим обавеза утврђених прописима о издавању публикација и прописима о обавезном примерку публикација, јесте да:

- 1) објави уџбеник према рукопису који је одобрен;
- 2) обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за школску годину у којој је објављен Каталог уџбеника;
- 3) учини уџбеник доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину;
- 4) примерак одобреног уџбеника достави Заводу, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник први пут објављен у Каталогу уџбеника;
- 5) достави рукопис уџбеника јавном издавачу по налогу министра;
- 6) уплати средства у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године, уколико не издаје нискотиражне уџбенике.

Средства из става 1. тачка 6) овог члана, уплаћују се на наменски рачун јавног издавача, а користе се за намене утврђене чланом 11. овог закона.

Као средство обезбеђења за испуњење обавезе из става 1. тачка 6) овог члана, односно за добро извршење посла издавања нискотиражних уџбеника, издавач најкасније до 1. јуна године у којој се објављује Каталог уџбеника, доставља Министарству меницу у висини од 2% од пројектованог нето прихода, који се израчунава на основу тиража који представља број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале уџбенике тог издавача пре објављивања Каталога уџбеника, за једну школску годину.

Обавезе издавача из става 1. тач. 1)–4) овог члана односе се и на издаваче чији су приручници уврштени у Каталог приручника.

Садржина уџбеника објављеног у Каталогу уџбеника

Члан 39.

Уџбеник који је објављен у Каталогу уџбеника, осим података утврђених прописима о издавању публикација, садржи и:

- 1) наслов;
- 2) назив предмета или области, разред и врсту школе за коју се издаје;

3) број и датум акта којим је рукопис одобрен за издавање и употребу у школи;

4) посебне напомене у вези са издавањем и коришћењем.

Одредбе овог члана сходно се примењују на приручнике, додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Ново издање уџбеника

Члан 40.

Ново издање уџбеника које се издаје са непромењеним садржајем, не подлеже поновном одобравању.

Променом садржаја не сматра се:

1) исправљање грешака и омашки у тексту (имена, називи, бројеви, правописне грешке, застареле илустрације и сл.);

2) измене и/или допуне које настају из потребе да се изврши усклађивање са променом прописа, изузев прописа који се односе на Стандарде, план уџбеника и план и програм наставе и учења;

3) измене и/или допуне на основу званичних података (научни подаци, мерне јединице, техничке, технолошке и друге ознаке);

4) унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 10% садржаја.

Издавач најкасније до 15. маја текуће године за наредну школску годину подноси Министарству захтев за утврђивање да ново издање одобреног уџбеника садржи измене и допуне у складу са ставом 2. овог члана.

Уз захтев, издавач доставља у штампаној и електронској форми два примерка рукописа новог издања уџбеника, образложење измена и допуна уџбеника и доказ о уплати таксе.

Министарство, у року од осам дана од дана пријема захтева из става 3. овог члана, доставља Заводу рукопис новог издања уџбеника у штампаној и електронској форми и образложење измена и допуна уџбеника.

Завод у року од 30 дана од дана пријема рукописа из става 5. овог члана, доставља Министарству и издавачу стручно мишљење комисије коју формира из реда запослених да је ново издање уџбеника измењено у складу са ставом 2. овог члана и да не подлеже поновном одобравању, односно да предати рукопис не представља ново издање уџбеника.

Уколико у Заводу нису запослена лица са образовањем из одговарајуће области за коју се подноси захтев из става 3. овог члана, могу се ангажовати друга стручна лица.

Министар у року од осам дана од дана пријема стручног мишљења из става 6. овог члана доноси решење, којим утврђује да ли ново издање уџбеника представља издање са непромењеним садржајем.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на уџбенике које одобрава Покрајински секретаријат.

Одредбе ст. 4–8. овог члана сходно се примењују на поступак одобравања уџбеника из члана 22. ст. 11. и 12. овог закона.

Висина таксе из става 4. овог члана утврђује се у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Средства од таксе из става 4. овог члана, приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на рачун прописан за уплату јавних прихода.

VII. ПОВЛАЧЕЊЕ УЏБЕНИКА ИЗ УПОТРЕБЕ

Члан 41.

Уџбеник се повлачи из употребе у случају:

- 1) да није објављен у складу са одобреним рукописом;
- 2) да је правоснажном судском одлуком утврђена повреда ауторског права из члана 33. овог закона;
- 3) да издавач не обезбеди изабрани уџбеник према исказаним потребама школа, у складу са овим законом;
- 4) да је током коришћења одређеног уџбеника процењено да се његовом употребом не обезбеђује остваривање циљева и исхода образовања и васпитања.

Захтев за повлачење уџбеника Министарству може поднети свако заинтересовано правно лице, физичко лице или државни орган.

У случају подношења захтева за повлачење уџбеника из разлога утврђеног ставом 1. тачка 1) овог члана, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева за повлачење уџбеника.

Министарство на основу прибављеног мишљења Завода, захтева од издавача да у року од 30 дана изда уџбеник у складу са одобреним рукописом и замени све примерке повученог уџбеника које му школа достави.

По добијању захтева издавач је дужан да у року од три дана потврди Министарству да ће поступити у складу са ставом 4. овог члана, у супротном, министар доноси решење о повлачењу уџбеника.

У случају подношења захтева за повлачење уџбеника из разлога утврђеног ставом 1. тачка 4) овог члана, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева за повлачење уџбеника.

Ако Завод оцени да је захтев за повлачење уџбеника оправдан, јер се његовим коришћењем не обезбеђује остваривање циљева и исхода образовања и васпитања, упућује издавачу образложење са свим уоченим недостацима. Уколико издавач у року од десет радних дана не достави Заводу исправљен рукопис уџбеника, Завод предлаже министру да донесе решење о повлачењу уџбеника из употребе.

Решење о повлачењу уџбеника коначно је у управном поступку.

Уџбеник се повлачи из употребе у року од 15 дана од дана доношења решења из става 8. овог члана, о чему Министарство обавештава школе које користе повучени уџбеник.

Школа која користи уџбеник који је повучен из употребе на основу става 1. тач. 2) и 4) овог члана наставиће да га користи до краја текуће школске године.

У случају из става 1. тачка 2) овог члана министар доноси решење којим се уџбеник повлачи на крају текуће школске године, а у случају да је правоснажном судском одлуком наложено да се предметни уџбеник одмах повуче из употребе, Министарство ће у року од три дана од дана сазнања за постојање правоснажне судске одлуке, затражити од издавача да у року од осам дана достави доказ да је на основу правоснажне судске одлуке исплатио накнаду власнику ауторских права, у супротном Министарство ће активирати

меницу из члана 38. став 3. овог закона ради исплате накнаде власнику ауторског права како би се уџбеник користио до краја школске године.

У случају из става 1. тач. 1) и 3) овог члана Министарство обавештава школе које су одабрале уџбеник који је повучен из употребе да у року од три дана изаберу други уџбеник из Каталога уџбеника, а уколико у Каталогу уџбеника постоји само уџбеник који је повучен из употребе Министарство ће у року од три дана наложити јавном издавачу да изда недостајући уџбеник. Издавање недостајућег уџбеника финансира се средствима из активираних менице издавача из члана 38. став 3. овог закона, чији је уџбеник повучен.

Школа о избору из става 12. овог члана обавештава Министарство, о чему Министарство у року од три дана обавештава издавача чији је уџбеник школа изабрала.

Повучени уџбеник брише се из Каталога уџбеника.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на уџбенике које је одобрио Покрајински секретаријат.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на приручнике одобрене у складу са овим законом.

VIII. НАДЗОР

Члан 42.

Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство, у складу са законом.

IX. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 43.

Новчаном казном од 1.000.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај издавач – правно лице, односно предузетник, новчаном казном у износу од 250.000 од 500.000 динара ако:

- 1) контактира и врши утицај на чланове стручне комисије и лица која учествују у поступку давања експертског мишљења (члан 26. став 12);
- 2) учини донацију, поклон или репрезентацију (члан 36. став 2);
- 3) не достави Министарству меницу (члан 38. став 3).

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај издавач – правно лице, односно предузетник, новчаном казном у износу од 50.000 од 250.000 динара ако:

1) продаје уџбеник и приручник, који се издаје на језику и писму националне мањине, односно који се издаје са прилагођеним писмом и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом по већој малопродајној цени од малопродајне цене уџбеника и приручника са ПДВ-ом на српском језику, који је преведен, односно чије писмо и/или формат је прилагођен (члан 11. став 3);

- 2) ако не достави примерак уџбеника Заводу (члан 38. став 1. тачка 4).

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се одговорно лице издавача – правног лица за прекршај из ст. 1. и 2. овог члана.

Члан 44.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај школа ако:

- 1) користи уџбеник који није уврштен у Каталог уџбеника (члан 19. став 9);
- 2) користи приручник који није уврштен у Каталог приручника (члан 20. став 5);
- 3) не спроведе избор уџбеника у складу са чланом 34. овог закона.

Новчаном казном од 200.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај школа, односно предшколска установа ако прими донацију, поклон или репрезентацију учињену на непосредан или посредан начин од издавача (члан 36. став 2).

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се и директор, односно одговорно лице школе за прекршај из става 1. овог члана.

Новчаном казном од 100.000 до 150.000 динара казниће се и директор, односно одговорно лице школе, односно предшколске установе, за прекршај из става 2. овог члана.

Члан 45.

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се лице које даје стручну оцену, стручно мишљење, односно експертско мишљење, уколико:

- 1) не да стручну оцену у складу са чланом 23. овог закона;
- 2) не да стручно мишљење, у складу са чланом 25. овог закона;
- 3) не да експертско мишљење у складу са чланом 26. овог закона;
- 4) одбије да потпише, односно потпише неистиниту изјаву о сукобу интереса (члан 27. став 1).

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ**Члан 46.**

Поступци за одобравање рукописа уџбеника који су започети по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона окончаће се по прописима према којима су започети.

Поступак избора уџбеника из Каталога уџбеника спровешће се по одредбама овог закона.

Уџбеници које су школе одабрале за коришћење у настави од школске 2016/2017. године до школске 2018/2019. године користиће се у тим школама до промене програма наставе и учења.

Уџбеници који су одобрени на основу Закона о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) и Закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 68/15 и 113/17 – др. закон) остају у употреби до промене плана и програма наставе и учења, односно до одобравања уџбеника усклађеног са новим планом и програмом наставе и учења.

Приручници за образовање одраслих припремљени у оквиру пројекта „Друга шанса – Развој система функционалног основног образовања одраслих” остају у употреби, бесплатни су за полазнике и могу се преузети у електронској форми са званичне интернет странице Министарства.

Удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих могу да издају приручнике из става 5. овог члана.

Приручници из става 5. овог члана могу се финансирати у складу са одлуком Владе из члана 10. овог закона или из других извора.

Каталог уџбеника основне школе у делу који се односи на први и пети разред, који ће се користити од школске 2018/2019. године, биће објављен најкасније до 30. априла 2018. године.

Одлуку о избору уџбеника за први и пети разред, који ће се користити од школске 2018/2019. године, школе достављају Министарству најкасније до 15. маја 2018. године.

Члан 47.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 68/15 и 113/17 – др. закон).

Подзаконски акти за спровођење овог закона донеће се у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењују се ако нису у супротности са овим законом, до доношења нових подзаконских аката на основу овог закона.

Јавни издавач ће усагласити организацију и начин рада са овим законом, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 48.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о уџбеницима садржан је у члану 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Реформа образовања и васпитања започета је 2002. године, Законом о изменама и допунама Закона о основној школи („Службени гласник РС”, број 22/02) и Законом о изменама и допунама Закона о средњој школи („Службени гласник РС”, број 23/02). У склопу прве фазе реформе образовања и васпитања, извршене су измене ових закона које су се односиле на демократизацију, децентрализацију и деполитизацију система образовања у управљању, руковођењу и контроли рада школе.

Доношењем системског Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 62/03, 64/03 – исправка, 58/04, 62/04 – исправка, 101/05 – др. закон и 79/05 – др. закон) настављена је започета реформа система образовања и васпитања која је захтевала нови квалитет у образовању, који се, између осталог, обезбеђује и квалитетним уџбеницима. Законом о основама система образовања и васпитања дата је могућност да се за исти предмет користи више уџбеника. Такво решење је захтевало стварање законских могућности да се и приватни издавачи укључе у издавање уџбеника за основну и средњу школу. Како то није било могуће према раније важећем Закону о уџбеницима и другим наставним средствима, на основу правилника о програму огледа, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања уведени су и приватни издавачи. У току примене огледа и поступку његове евалуације, констатовано је да постоје проблеми због недостатка стандарда квалитета уџбеника, јер се одобравање уџбеника, како за приватне, тако и за јавног издавача обављало без прописаних стандарда, што је стварало правну несигурност за све издаваче на тржишту.

Текст Закона о уџбеницима и другим наставним средствима, који је донет 1993. године, а измењен 2006. године, неопходно је било изменити ради успостављања правног и институционалног оквира у погледу надлежности и поступка одобравања уџбеника, како би се обезбедило усаглашавање решења у области издавања уџбеника и других наставних средстава са решењима прописаним Законом о основама система образовања и васпитања, као и са прописима Европске уније, у складу са Националним програмом интеграције Републике Србије у Европској унији.

До доношења Закона о основама система образовања и васпитања из 2003. године припремање, одобравање и издавање уџбеника за основну и средњу школу било је уређено Законом о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, бр. 29/93 и 62/06), а издавање уџбеника било је искључиво у надлежности Јавног предузећа „Завод за уџбенике”.

Наведеним Законом о основама система образовања и васпитања, као системским законом у области образовања, упућује се на одобравање уџбеника у складу са посебним законом, тако да је донет Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09).

Доношењем новог Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 88/17) створена је законска могућност да министар одобри већи број уџбеника за исти предмет у истом разреду, у складу са посебним законом којим се уређују уџбеници и наставна средства. Такође, Законом о основама система образовања и васпитања дата је могућност увођења новина ради унапређења образовно-васпитног рада, с тим да се те новине пре увођења у систем образовања провере огледом. Програмима огледа за издавање уџбеника који је уведен за основну школу за нове реформисане наставне планове и програме дата је могућност да, осим јавног предузећа, уџбенике издају и други издавачи - приватни издавачи у циљу обезбеђивања већег броја уџбеника за исти предмет у истом разреду, ради подизања квалитета уџбеника и спречавања монопола у области издавања уџбеника.

Закон је био конципиран са циљем да обезбеди одрживи развој образовања и био је у складу са међународним конвенцијама које је Република Србија ратификовала (УН – Образовање за све, Конвенција Уједињених нација о правима детета – „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97 – Конвенција о одрживом развоју), а био је у складу и са мапом пута Републике Србије ка Евроинтеграцијама, као и са позитивним законским регулативама из ове области држава у региону. Доношењем овог закона начињен је искорак у реформи образовања током више деценија уназад. Њиме је отворено тржиште, уведена разноврсност понуде и конкуренција квалитета. Уз успостављену процедуру одобравања уџбеника и поштовања прописаних стандарда и рокова у поступку одобравања уџбеника тежило се обезбеђењу благовременог издавања уџбеника у циљу унапређења образовно-васпитног рада. Тиме се превазилазио вишедеценијски монопол у области издавања уџбеника и створена је правна сигурност и једнаки услови за све издаваче у поступку издавања уџбеника, уз обавезу издавања и нискотиражних уџбеника. Увођењем конкуренције, обезбеђена је разноврсност понуде, доступност свим корисницима под једнаким условима, без дискриминације по било ком основу и могућност да корисници изаберу уџбенике који одговарају потребама ученика, наставника и школа за одговарајући предмет или област, од лиценциране издавачке куће, по процедурама које су дефинисане законом.

Услед тежње да се реше уочени проблеми настали у петогодишњој примени Закона о уџбеницима и другим наставним средствима из 2009. године, а због обавезе усаглашавања са Законом о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања из 2013. године, донет је Закон о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 68/15 и 113/17 – др. закон, у даљем тексту: Закон). Законом је требало да се обезбеде три главна циља: већа транспарентност поступка одобравања и избора уџбеника и смањење ризика од корупције у поступку избора уџбеника, обезбеђивање доступности недостајућих уџбеника за све категорије ученика и заштита породичног буџета. Како би се поменути циљеви остварили, Закон је увео нова решења, битно различита од решења у претходном закону: нове уџбеничке категорије; прописивање правног основа за тзв. бесплатне уџбенике; укидање лиценце за издаваче и увођење нових категорија издавача; нови поступак избора уџбеника на четири године, укључујући Листу одобрених уџбеника; нов начин формирања Каталога одобрених уџбеника; увођење Листе оцењивача рукописа уџбеника; уређивање поступка утврђивања сумње на сукоб интереса; санкционисање корупције приликом поступка избора уџбеника; прописивање максималне малопродајне цене са порезом на додатну вредност; увођење менице као средства обезбеђења које се користи за обезбеђивање доступности уџбеника.

Након непуне две године примене, анализе и сагледавања ефеката дошло се до закључака да поједини институти и прописана решења не кореспондирају са

постојећим капацитетима институција надлежних за спровођење Закона, да одређене правне институте није могуће остварити у пракси, да су прописане процедуре сложене, неефикасне и дуготрајне, те да је потребно одређена решења прецизирати, поједине институте укинути, те целисходнијим решењима уредити надлежност органа и рокове уподобити захтевима процесне економије. Иако важећи закон омогућава издавање уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, и даље готово да не постоје нови или одговарајући уџбеници и наставна средства за ову категорију ученика.

Утврђена је потреба да се побољшају, прецизирају и поједноставе постојеће процедуре, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и осигурао већи квалитет уџбеника.

Утврђена је и потреба да се одређени стручни термини другачије или прецизније дефинишу, као и да се другачије уреди поступак финансирања, односно суфинансирања уџбеника, средствима буџета Републике Србије, посебно водећи рачуна о материјалној/социјалној димензији корисника бесплатних уџбеника, као и једнакој доступности и обезбеђивању недостајућих уџбеника за све ученике, уређивањем да нискотиражне уџбеника издаје Центар за нискотиражне уџбенике, као посебна организациона јединица јавног издавача и увођењем обавезе за издаваче уџбеника који не издају нискотиражне уџбенике да учествују у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника.

Имајући у виду наведено и да проблеме у примени Закона није могуће решити без доношења новог закона, као и због обима измена то једини начин за решавање проблема.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

1) ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1–13. Предлога закона)

Члан 1. – уређује предмет закона, и то: припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава за основну и средњу школу.

На припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава за установе образовања и васпитања, као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном и образовно-васпитном раду, сходно се примењују одредбе овог закона.

Припремање, одобравање и издавање уџбеника за установу која обавља делатност високог образовања уређује се општим актом високошколске установе, у складу са посебним законом.

Чл. 2–4. уређује појам уџбеника и приручника, другог наставног средства и уџбеничког комплета.

Уџбеник и уџбенички комплет могу да садрже и електронски додаток, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад.

Члан 5. – уређује појам уџбеника на језику и писму националне мањине и прописује сходну примену одредаба Предлога закона које се односе на уџбеник и на додатак уз уџбеник, који се користи за реализацију прилагођеног дела програма наставе и учења за предмете од значаја за националну мањину.

Члан 6. – уређује појам прилагођеног уџбеника, надлежност за утврђивање вида и начина прилагођавања уџбеника.

Члан 7. – уређује појам додатног наставног средства.

Додатно наставно средство може да буде и прилагођено.

Члан 8. – уређује појам дидактичког средства и дидактичког игровног средства.

Члан 9. – уређује обавезу школе да у оквиру Годишњег плана рада предвиди потребна додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства у васпитно-образовном и образовно-васпитном раду, као и надлежност за доношење одлуке о потреби набавке ових средстава.

Додатна наставна, дидактичка средства и дидактичка игровна средства чине део библиотечко-информационе грађе и извора.

Члан 10. – уређује финансирање уџбеника средствима буџета Републике Србије.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, у циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања доноси одлуку о финансирању припреме и/или набавке и доделе, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе уџбеника и приручника, а нарочито за ученике и полазнике који су социјално и материјално угрожени, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. Одлука о финансирању се доноси до 1. марта текуће године за наредну школску годину, а избор и набавка уџбеника и приручника, који се утврде одлуком Владе, врши се у складу са одговарајућим законом.

Члан 11. – уређује појам и категорије нискотиражних уџбеника (уџбеник на језику и писму националне мањине, уџбеник прилагођен образовним потребама ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, уџбеник за огледне програме, уџбеник за стицање образовања по посебним програмима (образовање у иностранству, програми за талентоване ученике и сл), уџбеник за предмете које похађа мање од 2% ученика и полазника од укупног броја ученика и полазника у генерацији која похађа исти програм). Посебно је уређена и малопродајна цена уџбеника и приручника са ПДВ-ом, који се издаје на језику и писму националне мањине, односно који се издаје са прилагођеним писмом и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Прописана је обавеза за издаваче уџбеника да учествују у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника у одређеном износу и да та средства уплаћују на наменски рачун јавног издавача до одређеног рока. Издавачи који издају своје одобрене уџбенике као нискотиражне уџбенике немају обавезу да уплаћују наведена средства.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, доноси одлуку о суфинансирања припреме и/или набавке нискотиражних уџбеника, ако средства уплаћена за ову намену нису довољна за финансирање издавања свих потребних нискотиражних уџбеника.

Утврђено је и да ближе услове и друга питања од значаја за издавање нискотиражних уџбеника, прописује министар.

Члан 12. – уређује употребу језика и писма на коме се штампају уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство, у складу са потребама ученика, односно наставе (српски језик и ћирилично, односно латиничко писмо, страни језик, језик и писмо националних мањина, Брајево писмо или формати који су прилагођени за слепе и слабовиде, за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом), као и сходну примену овог члана на електронски додатак.

Члан 13. – уређује да уџбеник, приручник, електронски додатак уз уџбеник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство својим садржајем и обликом треба да обезбеде спровођење принципа једнаких могућности и уважавање различитости, као и да својим садржајем или обликом не смеју да дискриминишу или доводе у неравноправан положај групе

и појединце или да подстичу на такво понашање, у складу са законом којим се уређује забрана дискриминације.

2) ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА (чл. 14–15. Предлога закона)

Члан 14. – уређује да издавање уџбеника, приручника, додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства може да обавља јавно предузеће (у даљем тексту: јавни издавач), предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност.

Посебно, прописана је могућност да се издавањем приручника за поједине предмете, односно категорије ученика могу бавити и удружења стручних и уметничких школа, удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих, удружења школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и струковно удружење дефектолога.

Члан 15. – уређује питање образовања Центра за нискотиражне уџбенике, као посебне организационе јединице јавног издавача.

Ово је ново решење које треба да реши проблем припремања и издавања нискотиражних уџбеника, као делатности од општег интереса. Јавни издавач преко Центра издаје нискотиражни уџбеник уколико издавач сам не издаје тај нискотиражни уџбеник.

3) ПРИПРЕМАЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 16–21. Предлога закона)

Чл. 16. и 17. – уређује питања која се односе на план уџбеника, посебно садржину плана уџбеника, надлежност и рокове за његово доношење, као и обавезу објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику” и на званичној интернет страници Министарства .

Ново решење је да више нема одредби о препорученом броју страна, односно обиму уџбеника, као сувишно уређивање, с обзиром да према предложеном решењу у члану 2. став 1. уџбеник, као основно наставно средство може бити у било ком облику или медију, те је самим тим непотребно прописивање препорученог броја страна с обзиром да број страна уџбеника може бити различит у електронском и штампаном издању, као и у зависности од формата уџбеника.

Члан 18. – утврђује се појам, поступак и надлежност за доношење Стандарда квалитета уџбеника. Уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника, а који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене. Стандарди квалитета и упутство о њиховој примени утврђују се за: уџбенике, електронски додатак, приручнике, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство и прилагођене уџбенике и додатна наставна средства.

Члан 19. – уређује питања која се односе на Каталог уџбеника. Решења се разликују у односу на решења у досадашњем закону. Како услед увођења нових наставних програма, сукцесивно по годинама, није могуће вршити одабир уџбеника на период од четири године, то наставници немају увид у комплет уџбеника за свој предмет који би користили у континуитету. С обзиром да се ради о потпуно новим уџбеницима који нису примењивани у пракси, неопходно је омогућити наставницима да применом уџбеника у настави провере и утврде емпиријски да ли је њихов квалитет и садржај примерен ученицима. Такође, предлаже се утврђивање нових процесних рокова за објаву Каталога уџбеника, јер су се рокови прописани важећим законом показали као нецелисходни, односно неоствариви.

Предложено решење је да се уџбеник одобрен у складу са овим законом до 1. фебруара увршћује у Каталог одобрених уџбеника и да се може користити у наредној школској години. Каталог уџбеника се објављује најкасније до 15.

фебруара на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Ако је нови програм наставе и учења ступио на снагу након 1. јуна текуће године која претходи школској години у којој ће се он примењивати, Каталог, уџбеника односно његов део који се односи на уџбенике одобрене по новом програму наставе и учења, објављује се након добијања стручне оцене свих рукописа уџбеника, који су у року од 150 дана од дана ступања на снагу новог програма наставе и учења предати на оцену.

У случају доношења новог програма наставе и учења, уџбеници који се налазе у Каталогу по претходном програму могу да се бирају и користе до одобравања и уврштавања у Каталог уџбеника одобреног по новом програму наставе и учења.

Предвиђено је да се Министарство стара о ажурирању Каталога током целе године, као и да се Каталог не ажурира током поступка избора уџбеника у периоду од 60 дана од дана објављивања Каталога, осим за уџбенике који су добили одобрење на експертизи и ради исправке техничких грешака. Прописује се да је школама забрањено да користе уџбеник који није уврштен у Каталог.

Члан 20. – уређује питања која се односе на Каталог приручника (садржина Каталога, обавеза објављивања и ажурирања, које податке обавезно садржи, забрана за школе да користе приручник који није уврштен у Каталог приручника).

Члан 21. – уређује питања која се односе на Листе додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Прописано је шта садржи Листа, који су обавезни подаци који се уносе у Листу, као и начин ажурирања од стране надлежног Завода.

4) ОДОБРАВАЊЕ УЏБЕНИКА, ПРИРУЧНИКА, ДОДАТНИХ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА, ДИДАКТИЧКИХ СРЕДСТАВА И ДИДАКТИЧКИХ ИГРОВНИХ СРЕДСТАВА (чл. 22–33. Предлога закона)

Члан 22. – уређен је начин подношења захтева за одобравање рукописа уџбеника и поступак. Захтев за одобравање рукописа уџбеника се подноси Министарству, а за рукопис уџбеника на језику и писму националне мањине чији национални савет има седиште на територији аутономне покрајине – Покрајинском секретаријату. Прецизирано је да се захтев може поднети током читаве године.

Члан 23. – уређена је стручна оцена квалитета рукописа уџбеника. Решења се разликују у односу на решења у досадашњем закону. Услед увођења нових наставних програма у пракси се показало да је неоствариво да надлежни Заводи формирају комисије и да нема довољног броја стручних лица за све потребне комисије када већи број издавача преда уџбенике истовремено на стручну оцену. Такође, предложени су рокови за поступање министра, односно покрајинског секретара у случајевима када надлежни заводи не изврше благовремено утврђене обавезе, како би се обезбедило да не дође до застоја у поступку одобравања уџбеника.

Члан 24. – уређен је начин подношења захтева за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и поступак. Захтев за одобравање рукописа приручника издавач подноси Министарству, односно Покрајинском секретаријату, а за додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства Заводу, односно Покрајинском заводу.

Услед неопходности да се поступак поједностави и процесни рокови целисходније уреде, ново решење које се предлаже јесте да издавач који подноси захтев за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику

и писму националне мањине, доставља превод истог на српски језик и претходну сагласност националног савета националне мањине, а уколико исти не достави одговор издавачу у року од 30 дана од дана достављања захтева издавача за давање претходне сагласности сматраће се да је дао сагласност.

Такође, предвиђена новина је да се висина таксе за стручно мишљење утврђује у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Члан 25. – уређује поступак давања стручног мишљења о квалитету рукописа приручника, квалитету додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и јасно утврђује надлежност Министарства и Покрајинског секретаријата.

Члан 26. – прописује се поступак експертизе рукописа уџбеника и давање експертског мишљења. Дефинисано је подношење захтева за експертизу, надлежност за поступање и рокови у поступку давања експертског мишљења. Утврђени су рокови за поступање министра у случајевима када надлежни савет не изврши благовремено утврђене обавезе, како би се превазишла ситуација која би довела до застоја у поступку одобравања уџбеника. Такође, прецизирано је да средства за рад комисије које дају експертско мишљење падају на терет буџета Републике Србије, а висину накнаде за рад чланова, прописује министар.

Предвиђена новина је да се висина таксе за трошкове експертизе рукописа уџбеника утврђује у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Такође, ново решење је и да ближе услове и критеријуме за избор стручњака који врше експертизу и дају експертско мишљење, прописује министар.

Члан 27. – уређује се сукоб интереса у поступку одобравања рукописа уџбеника, приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Предложено решење је да лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, пре почетка рада потписује изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, као и приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава, да није запослен код издавача, ангажован или пословно повезан са њим, да није повезан са одговорним лицем издавача, да он или лице повезано са њим немају посредну или непосредну корист односно погодност код издавача или одговорног лица издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће. Овим чланом се уређује и ко се сматра одговорним лицем издавача.

Постојање сукоба интереса утврђују по службеној дужности или на захтев државног органа, правног или физичког лица: Завод, односно Покрајински завод, надлежни савет или министар, односно покрајински секретар приликом образовања одговарајуће комисије.

Члан 28. – утврђена је надлежност за одобравање рукописа појединих уџбеника (уџбеника на српском језику, уџбеника за верску наставу и уџбеника на језику и писму националне мањине).

Члан 29. – утврђена је надлежност за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Члан 30. – утврђена је надлежност у поступку одобравања рукописа уџбеника, приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине. Надлежност аутономне покрајине односи се само на националне мањине чији национални савети националне мањине имају седиште на њеној територији.

Члан 31. – прописана је садржина решења о одобравању рукописа уџбеника и поступак, као и сходна примена овог члана када је у питању садржина решења о одобравању рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Чланом 32. – прописана је садржина решења о одбијању захтева за одобравање рукописа уџбеника и приручника и поступак, као и сходна примена овог члана на додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Члан 33. – утврђени су случајеви у којима се поступак одобравања уџбеника обуставља, односно прекида, а уџбеник повлачи из употребе, уколико је претходно одобрен. О обустави, односно прекиду поступка, као и о повлачењу уџбеника министар доноси решења, која су коначна у управном поступку. Одредбе овог члана сходно се примењују и на обуставу и прекид поступка одобравања рукописа приручника.

5) ИЗБОР И ПРАЋЕЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 34–37. Предлога закона)

Члан 34. – уређује се питање избора уџбеника. Предложена решења су измењена у односу на избор уџбеника прописан важећим законом. За разлику од досадашњег решења, прописано је да школа из Каталога уџбеника бира уџбеник за сваки предмет у сваком разреду, о чему обавештава Савет родитеља.

Новина су одредбе којима се утврђује да уколико у Каталогу уџбеника нема одобрених уџбеника за наставу на језику и писму националне мањине, школе од одобрених уџбеника на српском језику врше избор уџбеника који ће бити преведен на језик и писмо националне мањине. Овако одабран уџбеник, који је изабран за коришћење за највећи број ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине у односу на укупан број ученика који похађају наставу на језику и писму те националне мањине, користиће се у свим школама у којима се образовно-васпитни рад остварује на том језику и писму. Министар, на основу одлуке коју школа доставља Министарству, утврђује који је уџбеник изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине, о чему обавештава издавача. Уколико издавач обавести Министарство да неће издати тај уџбеник, ову обавезу ће имати јавни издавач о чему ће добити обавештење од министра.

Такође, новина су и одредбе које се односе на промену уџбеника и избор уџбеника за нови програм наставе и учења. Одлуку о промени уџбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу и о овој одлуци школа обавештава Министарство. За школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уџбеници се бирају на период од једне школске године.

Новина је да податке о уџбеницима из коначне одлуке, коју школа објављује на видном месту у школи и која је обавезујућа за све који учествују у образовно-васпитном раду, школа уноси у електронски регистар уџбеника, који води Министарство. Електронски регистар уџбеника јавно је доступан на званичној интернет страници Министарства.

Члан 35. – уређен је на другачији начин однос и овлашћења наставника, школе и издавача у поступку коришћења додатних наставних средстава.

Ново решење је да наставник може препоручити ученицима коришћење додатног наставног средства али без условљавања куповине од стране родитеља, односно другог законског заступника. Наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство. Куповина додатног наставног средства од стране родитеља, односно другог законског заступника може се вршити искључиво по прибављеној сагласности

Савета родитеља и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика.

Члан 36. – прописује да школа, уз сагласност или на захтев Савета родитеља, може да помогне у обезбеђивању свих изабраних уџбеника и додатних наставних средстава, уколико се тиме родитељима, односно другим законским заступницима олакшава прибављање потребних уџбеника, а донацијом, поклоном или репрезентацијом не сматра се представљање уџбеника, репрезентације мале вредности, као и бесплатни примерци уџбеника које издавач даје ради реализације избора уџбеника.

Члан 37. – прописује надлежност Завода да континуирано прати квалитет уџбеника и резултате коришћења у образовно-васпитном раду, у складу са законом.

Посебно, прописује да ближе услове о начину праћења квалитета уџбеника и резултата коришћења у образовно-васпитном раду, прописује министар.

6) ИЗДАВАЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 38–40. Предлога закона)

Члан 38. – утврђене су обавезе издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог уџбеника.

Предложена решења су другачија у односу на издавање уџбеника прописано досадашњим законом. За разлику досадашњег решења, прописана је обавеза издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог, осим обавеза утврђених прописима о издавању публикација и прописима о обавезном примерку публикација, да: 1) објави уџбеник према рукопису који је одобрен; 2) обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за школску годину у којој је објављен Каталог; 3) учини уџбеник доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину; 4) примерак одобреног уџбеника достави Заводу, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник први пут објављен у Каталогу уџбеника; 5) достави рукопис уџбеника јавном издавачу по налогу Министра; 6) уплати средства у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године, уколико сам не издаје нискотиражне уџбенике.

Средства од таксе из тачке 6) уплаћују се на наменски рачун јавног издавача, а користе се за намене утврђене чланом 11. овог закона.

Као средство обезбеђења за испуњење обавезе из става 1. тачка 6) овог члана, односно за добро извршење посла издавања нискотиражних уџбеника, предвиђено је да издавач најкасније до 1. јуна године у којој се објављује Каталог уџбеника, доставља Министарству меницу у висини од 2% од пројектованог нето прихода, који се израчунава на основу тиража који представља број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале уџбенике тог издавача пре објављивања Каталога уџбеника, за једну школску годину.

Посебно, предвиђено је и да се обавезе издавача из става 1. тач. 1)–4) овог члана односе и на издаваче чији су приручници уврштени у Каталог приручника.

Члан 39. – утврђује које податке садржи уџбеник који је објављен у Каталогу уџбеника, осим података утврђених прописима о издавању публикација, као и да се наведена одредба сходно примењује и на садржину приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Члан 40. – уређује питања која се односе на ново издање уџбеника, које се штампа са непромењеним садржајем и утврђени су услови у којима се измене и/или допуне не сматрају променом садржаја.

У односу на важећи закон, новину представља могућност да се уџбеник може издати као ново издање уколико се унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 10% садржаја.

Утврђени су рокови за подношење захтева, садржај прилога који се подносе уз захтев, као и надлежност за доношење решења којим се одлучује да ли ће бити одобрено ново издање уџбеника.

7) ПОВЛАЧЕЊЕ УЏБЕНИКА ИЗ УПОТРЕБЕ (члан 41. Предлога закона)

Члан 41. – утврђени су случајеви у којима се одобрени уџбеник повлачи из употребе, поступак повлачења, као и обавезе издавача чији се уџбеник повлачи.

У циљу обезбеђивања ефикасније контроле садржаја уџбеника и обавеза издавача прописано је да свако заинтересовано правно или физичко лице или државни орган може поднети захтев за повлачење уџбеника.

У случају захтева за повлачење уџбеника због тога што није објављен у складу са одобреним рукописом, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Како се након повлачења уџбеника у случајевима предвиђеним овим чланом може десити да ученици могу остати без уџбеника, предложена су нова решења коришћења уџбеника који се повлачи из употребе до обезбеђивања нових уџбеника у односу на важећи закон, као и краћи процесни рокови за решавање.

Новина је да Министарство на основу прибављеног мишљења Завода, захтева од издавача да у року од 30 дана изда уџбеник у складу са одобреним рукописом и замени све примерке повученог уџбеника које му школа достави. По добијању захтева издавач је дужан да у року од три дана потврди Министарству да ће поступити по захтеву, у супротном министар доноси решење о повлачењу уџбеника.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на уџбенике које је одобрио Покрајински секретаријат, као и на приручнике одобрене у складу са овим законом.

8) НАДЗОР (члан 42. Предлога закона)

Члан 42. – уређује надзор над спровођењем овог закона.

9) КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 43–45. Предлога закона)

Чл. 43–45. – утврђене су новчане казне за прекршај за издавача – правно лице, односно предузетника и одговорно лице издавача, школу, односно предшколску установу, директора, односно одговорно лице школе, односно предшколске установе и лице које даје стручну оцену квалитета, стручно мишљење, односно експертско мишљење.

10) ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 46–48. Предлога закона)

Члан 46. – уређује прелазни режим, и то: за питање поступака који су започети по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона; за уџбенике који су школе одабрале за коришћење у настави од школске 2016/2017. године до школске 2018/2019. године и уџбенике који су одобрени на основу Закона о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) и Закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, бр. 68/15 и 113/17 – др. закон) остају у употреби до промене плана и програма наставе и учења, односно до одобравања уџбеника усклађеног са новим планом и програмом

наставе и учења и за приручнике.

Каталог уџбеника основне школе у делу који се односи на први и пети разред, који ће се користити од школске 2018/2019. године, биће објављен најкасније до 30. априла 2018. године.

Одлуку о избору уџбеника за први и пети разред који ће се користити од школске 2018/2019. године, школе достављају Министарству најкасније до 15. маја 2018. године.

Члан 47. – уређује престанак важења прописа, рок за доношење подзаконских аката и примена подзаконских аката који су донети на основу раније важећег прописа, као и обавеза за јавног издавача да усагласи организацију и начин рада са овим законом, у прописаном року.

Члан 48. – садржи завршну одредбу о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона у 2018. години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара и 3.500.000 динара за трошкове експертизе уџбеника.

За спровођење овог закона у 2019. години, години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара и 3.500.000 динара за трошкове експертизе уџбеника.

За спровођење овог закона у 2020. години, години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара и 3.500.000 динара за трошкове експертизе уџбеника.

Средства планирана за предметне намене у наредним годинама обезбедиће се у оквиру лимита одређених од стране Министарства финансија.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлажемо да се наведени закон упути Народној скупштини ради доношења по хитном поступку, јер би недоношење овог закона по хитном поступку могло да проузрокује штетне последице за рад органа и организација.

Имајући у виду да је донет нови Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 88/17), који је предвидео нова решења када је у питању наставни план и програм, односно план и програм наставе и учења, да су донети планови и програми наставе и учења за први и пети разред основне школе и да су планирани дигитални уџбеници у складу са захтевима савремене праксе, потребно је да се предузме низ претходних радњи и мера када је у питању обезбеђивање благовремене примене решења утврђених наведеним законом и његову имплементацију у наредној школској години.

Предлажемо да се Закон о уџбеницима усвоји по хитном поступку како би се спречиле штетне последице за издаваче уџбеника (јавни издавач, предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност) и установе (Завод за унапређивање образовања и васпитања и установе образовања и васпитања), као и за ученике, које ће наступити уколико се Закон о уџбеницима не усвоји по хитном поступку.

У ситуацији када су у припреми нови планови и програми наставе и учења и за наредне разреде основне и средње школе у складу са наведеним законом, да на тржишту нема одговарајућих уџбеника и да се уводе дигитални уџбеници, неопходно је да се у што краћем року донесе нови Закон о уџбеницима и одговарајући подзаконски акти, како би се покренуле ефикасније процедуре за

одобравање нових уџбеника који су подршка донетим плановима и програмима наставе и учења, посебно огледима, као и сви нискотиражни уџбеници и да би се сви заинтересовани органи и организације: издавачи уџбеника (јавни издавач, предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност) и установе (Завод за унапређивање образовања и васпитања и установе образовања и васпитања) у што краћем року, без штетних последица које би могле да наступе продужавањем рокова, прилагодили захтевима за обезбеђивање уџбеника (припрема рукописа, оцена квалитета, одобравање и избор уџбеника) у условима економичнијег поступка и оптималним роковима за поступање.

Осим штетних последица за рад органа и организација, последице би могле да наступе и када је у питању квалитет стицање образовања ученика, уколико благовремено не добију нове уџбенике, одобрене као основно наставно средство које се користи у образовно-васпитном раду у школи, чији су садржаји усклађени са новим планом и програмом наставе и учења.

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УЏБЕНИЦИМА

1. Који су проблеми које закон треба да реши

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је на основу праћења примене Закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, број 68/15) утврдило да новоуведени институти и постојећа решења могу бити унапређени, а такође и да одређени број одредби важећег Закона није могуће применити у пракси, односно да би њихова примена могла неповољно да се одрази на квалитет и доступност уџбеника. Самим тим, ради унапређивања једнаке доступности квалитетних уџбеника свим ученицима и унапређења прописа у области издавања уџбеника неопходно је усвојити нови Закон.

У образложењу Предлога закона наведено је да је примена Закона о уџбеницима који је донет 2015. године, требало да обезбеди испуњење три главна циља:

а) већа транспарентност поступка одобравања и избора уџбеника и смањење ризика од корупције у поступку избора уџбеника;

б) обезбеђивање доступности недостајућих уџбеника за све категорије ученика и

в) заштита породичног буџета.

Како би се поменути циљеви остварили уведена су нова решења, битно различита од решења у претходном Закону о уџбеницима из 2009. године:

1. нове уџбеничке категорије;
2. прописивање правног основа за тзв. бесплатне уџбенике;
3. укидање лиценце за издаваче и увођење нових категорија издавача;
4. нови поступак избора уџбеника на четири године, укључујући Листу одобрених уџбеника;
5. нов начин формирања Каталога одобрених уџбеника;
6. увођење Листе оцењивача рукописа уџбеника;
7. уређивање поступка утврђивања сумње на сукоб интереса;
8. санкционисање корупције приликом поступка избора уџбеника;
9. прописивање максималне малопродајне цене са порезом на додатну вредност;
10. увођење менице као средства обезбеђења које се користи за обезбеђивање доступности уџбеника.

Након непуне две године примене, анализе и сагледавања ефеката дошло се до следећих закључака:

- поједини институти и прописана решења нису у корелацији са постојећим капацитетима институција надлежних за спровођење Закона,
- одређене правне институте и решења није могуће остварити у пракси,
- прописане процедуре су сложене, често неефикасне и дуготрајне, те је потребно одређена решења прецизирати, поједине институте укинути или унапредити, те целисходнијим решењима уредити надлежност органа и одговарајуће рокове за примену законских одредби.

Образложење кроз конкретне примере:

1. Нису донети Стандарди и упутства о њиховој примени за електронски додатак, приручнике и наставне материјале, додатна наставна средства, дидактичко и дидактичко игровно средство;
2. Није на време у складу са чланом 16. Закона објављен јавни позив.
3. Листа одобрених уџбеника ни у првој ни у другој години спровођења закона није објављена до 31. децембра, пошто су рокови и процедуре неспроводиви на начин како је законом прописано.

4. Постоји одређени број недостајућих уџбеника на језицима националних мањина и издања чији је формат или садржај прилагођен ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Укупан број недостајућих уџбеника према потписаним меморандумима са националним саветима националних мањина и Заводом за уџбенике из 2016. године је **184**, од чега је до краја децембра 2017. одштампано 61, а 26 је одобрено и налазило се у штампи.

У вези прилагођених уџбеника, подаци се сваке школске године пријављују кроз ЈИСП „Доситеј”, а издавачи уџбенике прилагођавају према исказаним потребама школе за наредну школску годину. Због тога није могуће унапред, у складу са прописаном процедуром, предвидети који су уџбеници недостајући.

Прилагођене бесплатне уџбенике у школској 2016/2017. години су добила 674 ученика. Међу овим ученицима је највећи број слепих и слабовидих ученика, затим ученика са интелектуалним сметњама, ученика са моторичким сметњам и ученика који користе асистивну технологију.

Прилагођено је 6948 уџбеничких јединица од чега 642 на Брајевом писму, 866 са увећаним фонтом, 4515 у електронском формату – pdf, txt, doc, docx, и 925 у звучном формату- mp3, wav.

Укупна средства утрошена за набавку прилагођених уџбеника су 27.318.000 динара.

5. Проблем код одобравања уџбеника је тај што је листа оцењивача рукописа уџбеника у надлежности министарства, а избор чланова комисија у надлежности Завода за унапређивање образовања и васпитања. Показало се да постоји проблем у временском усаглашавању допуне листе (због непостојања лица са одговарајућим образовањем за поједине предмете или области), и законских одредница које се односе на рок за давање стручне оцене (последњи пример: због недостатка стручњака за област картографија на листи, поступак одобравања географских карти и атласа је трајао дуже од годину дана, а законски рок је 90 дана). Такође, показало се да су критеријуми за избор лица на листу оцењивача неадекватни за квалитетно давање стручне оцене (две године рада у струци је недовољно и то практично значи да лица која немају ни лиценцу за наставника могу бити оцењивачи).
6. Комисије за преглед уџбеника броје од четири до осам чланова, што се показало као гломазно, неефикасно и скупо решење тако да такса коју плаћају издавачи не покрива рад тако образованих комисија.

Утврђена је потреба да се унапреде, прецизирају и учине ефикаснијим постојеће процедуре, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и осигурао већи квалитет уџбеника.

Неопходно је да се одређени стручни термини другачије или прецизније дефинишу, као и да се другачије уреди поступак финансирања, односно суфинансирања уџбеника, средствима буџета Републике Србије, посебно водећи рачуна о материјалној/социјалној димензији корисника бесплатних уџбеника, као и једнакој доступности и обезбеђивању недостајућих уџбеника за

све ученике, увођењем института нискотиражних уџбеника и формирањем Центра за издавање нискотиражних уџбеника.

Имајући у виду наведено као и да проблеме у примени Закона није могуће решити

без доношења новог закона, а посебно узимајући у обзир обим неопходних измена може се сматрати да је доношење новог закона једини начин за решавање уочених проблема.

2. Који су жељени циљеви доношења закона

Циљеви доношења новог Закона проистичу из описаних проблема које је неопходно решити усвајањем новог Закона:

1) Укидање института „максимална малопродајна цена”

Опредељење да се укине институт „максимална малопродајна цена” је последица немогућности одређивања механизма за израчунавање максималне малопродајне цене уџбеника. У члану 35. став 7. важећег закона предвиђено је да критеријуме за формирање највише малопродајне цене уџбеника, приручника и наставних материјала са ПДВ-ом, као и начин рада Комисије за одређивање највише максималне цене уџбеника, приручника и наставних материјала заједнички прописују министар надлежан за послове образовања и министар надлежан за послове трговине.

Одредбе којима су уређена питања која се односе на одређивање максималне цене уџбеника, приручника и наставних материјала није могла бити реализована у пракси будући да је број уџбеника, приручника и наставних материјала изузетно висок и да је немогуће донети јединствене критеријуме за уџбенике, приручнике и наставне материјале у различитим разредима, нивоима и врстама образовања и васпитања, а посебно имајући у виду специфичности објављивања уџбеника, приручника и наставних материјала за образовне профиле у средњем стручном образовању и васпитању.

Стога није било могуће утврдити прецизне и егзактне критеријуме који би на одговарајући начин укључили све релевантне аспекте процеса издавања уџбеника, приручника и наставних материјала. Из тих разлога у претходне две године није било могуће донети подзаконски акт којим би се омогућила примена наведеног института.

Већину елемената за одређивање максималне цене уџбеника је било тешко утврдити, али је потребно истаћи да је посебно проблематичан елемент била просечна маржа издавача. Осим тога, постоји бојазан да би утврђивање максималне цене ограничило простор за унапређење квалитета производа и развој нових производа. У кратком року може настати несташица производа у случају да је понуда мања од тражње или понуда може у потпуности изостати ако нико од учесника на тржишту није спреман да испоручи производ одређеног квалитета по прописаној цени. Краткорочни ефекти се по правилу „преливају“ на средњи и дуги рок и у пракси могу настати негативни ефекти на квалитет производа услед недовољног улагања у развој нових производа и смањења броја понуђача. Описане негативне ефекте на апстрактном нивоу треба повезати са одредбама Предлога закона.

Развој нових уџбеника је у директној вези са маржом и у случају административног одређивања максималне цене уџбеника на основу „израчунате просечне марже“ могу настати бројни негативни ефекти који се могу сликовито објаснити на примеру тржишта уџбеника.

Потенцијални негативни ефекти примене института максималне малопродајне цене

Могуће је дефинисати три основна потенцијална негативна ефекта примене института максималне малопродајне цене :

1. Смањење квалитета
2. Смањена понуда
3. Недовољно улагање у развој нових уџбеника

Потребно је одвојено анализирати сваки од потенцијалних негативних ефеката.

Смањење квалитета

Издавачи могу реаговати применом различитих решења која негативно утичу на квалитет уџбеника: смањење хонорара ауторима, смањење броја илустрација или страница уџбеника у боји, одабир мање квалитетног папира и друго.

Стандарди за објављивање уџбеника садрже минималне критеријуме по питању квалитета папира или минималног броја илустрованих страница, али је питање да ли ће прописани критеријуми моћи да буду испуњени у условима прописане максималне цене.

Уколико поједини издавачи не буду могли да прилагоде своје пословање новим условима коначан ефекат може бити смањење броја издавача и сужавање избора уџбеника, недовољна понуда различитих уџбеника или чак потпуни изостанак понуде одређеног уџбеника.

Одређивање максималне цене уџбеника као инструмент могло би да доведе до административног утицаја на одлучивања о ауторским хонорарима и накнадама за лица укључена у процес израде уџбеника, што би за последицу могло имати да услед смањења хонорара најквалитетнији аутори да одустану од рада на изради уџбеника. Такође, постоји бојазан да то може одвратити нове ауторе да се укључе у овај процес, што дугорочно може неповољно утицати на унапређивање квалитета уџбеника.

Смањена понуда

Смањена понуда може представљати негативну последицу одређивања максималне цене ако је цена постављена превише ниско и не омогућава покривање свих трошкова издавача.

У дугом року, реално је очекивати повлачење појединих приватних издавача са тржишта издавања уџбеника уколико институт максималне цене буде у значајној мери ограничавао њихово пословање. Потенцијалне уштеде издавања уџбеника може се остварити коришћењем мање квалитетног, јефтинијег папира за штампу, смањивањем обима уџбеника путем смањивања фонта као и употребом јефтиније технике штампе, укључујући и избацивање садржаја у боји, као и пратећих садржаја уколико постоје (ЦД, ДВД, и сл.)

Коначно, посебан изазов настаје ако издавач припреми уџбеник који на крају не буде изабран у довољној мери да буде одобрен за дистрибуцију – имајући у виду праг од 5% (члан 17.), а највећи део трошкова мора бити реализован пре него што се та одлука уопште донесе. Оваква ситуација временом би могла довести до даље фрагментације тржишта и стварања монопола у појединим областима издавања уџбеника.

Недовољно улагање у развој нових уџбеника

Ограничавање цене уџбеника могло би довести до смањеног улагања у развој квалитетнијих уџбеника у будућности, што негативно делује на квалитет образовног процеса.

Неопходно је нагласити да одређивање максималне цене ствара системски подстицај издавачима да теже ка максималној цени и може довести до негативног ефекта да сви издавачи одреде сличне цене које веома мало одступају од максималне цене. Дато решење у стицају са предложеним четворогодишњим циклусом одабира уџбеника суштински затвара тржиште и онемогућава да се цене прилагођавају наниже услед појављивања нових издавача или нових уџбеника.

Мали издавачи, специјализовани за поједине дисциплине, суочиће се са додатним препрекама када је у питању њихова рентабилност. Могуће је да су ови издавачи од самог почетка своје активности на тржишту понуду прилагодили релативно скромном броју уџбеника које издају, али мора се имати у виду да економија обима увек чини да већи издавачи имају мање јединичне трошкове по одштапаном уџбенику, тако да је оптерећење за мале издаваче још значајније.

Поред укидања института максималне цене Предлогом закона укида се још један институт, чија примена није у потпуности остварила очекиване резултате и ефекте – утврђивање процента - цензуса за уврштавање уџбеника у каталог уџбеника.

2) Укидање процента -цензуса за уврштавање уџбеника у каталог уџбеника

У важећем Закону о уџбеницима предвиђен је проценат од 5% за уврштавање одређеног уџбеника у каталог уџбеника након изјашњавања школа. Наведени институт имао је за циљ смањење броја издавача уџбеника. Наиме, сматрајући да је број издавача уџбеника висок (79 лиценцираних издавача уџбеника у 2015.) и да ће се увођењем цензуса смањити број издавача чиме би се унапредила област издавања уџбеника. Такође је важна и чињеница да велики број лиценцираних издавача није уједно показивао и стварни број активних издавача који је био значајно мањи од броја лиценцираних издавача.

Очекује се да ће укидање овог института подстаћи оснивање нових привредних субјеката и да ће постојеће издаваче стимулисати да међу већим бројем издавача који представљају конкуренцију на тржишту, развијају нове уџбенике.

3) Обезбеђивање доступности нискотиражних уџбеника

Чланом 15. Предлога закона прописано је да јавни издавач, као посебну организациону јединицу, образује Центар за нискотиражне уџбенике за

припремање и издавање нискотиражних уџбеника, те да јавни издавач преко Центра издаје нискотиражни уџбеник уколико издавач сам не издаје тај нискотиражни уџбеник.

У члану 11. Предлога закона су прецизно дефинисани појам и обележја нискотиражних уџбеника, финансијске обавезе издавача као и механизам којим се ствара законски основ за издвајање средстава из буџета Републике Србије на основу одлуке Владе, у случају да средства прикупљена од издавача не буду довољна за финансирање издавања нискотиражних уџбеника:

„Нискотиражни уџбеник је уџбеник чији су директни и индиректни трошкови производње и зависни трошкови продаје већи од малопродајне цене.

Нискотиражним уџбеником сматра се:

- 1) уџбеник на језику и писму националне мањине;
- 2) уџбеник прилагођен потребама ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом;
- 3) уџбеник за огледне програме;
- 4) уџбеник за стицање образовања по посебним програмима (образовање у иностранству, програми за талентоване ученике и сл.);
- 5) уџбеник за предмете које похађа мање од 2% ученика и полазника од укупног броја ученика и полазника у генерацији која похађа исти програм.”

Овим чланом такође је прописано да издавачи уџбеника који не издају нискотиражне уџбенике имају обавезу да учествују у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника у износу 2% остварених нето прихода од продатих уџбеника у претходној календарској години и да наведена средства обрачунају и уплате на наменски рачун јавног издавача, најкасније до 31. марта текуће године, као и да ће Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, донети одлуку о суфинансирања припреме и/или набавке нискотиражних уџбеника, ако ова средства не буду довољна за финансирање издавања нискотиражних уџбеника.

У Републици Србији настава се, поред српског језика, реализује и на још осам језика националних мањина и то за ученике од 1. разреда основне до 4. разреда средње школе, и то на језицима: мађарском, албанском, румунском, русинском, хрватском, босанском, словачком и бугарском. Последњих година број ученика који су похађали наставу на матерњем језику приближно чини 4% ученичке популације у Републици Србији.

Такође, још један проблем представља и недостатак уџбеника за стручне предмете у стручним школама, који такође спадају у категорију нискотиражних где подаци говоре да од укупног броја ученика средњих школа у Републици Србији, 75% ученика похађа стручне школе. Број стручних предмета премашује 1000. Овај проблем посебно чини тешким и чињеница да је основна функција средњег стручног образовања оспособљавање ученика да се лакше укључе у тржиште рада, чиме се смањују трошкови за незапосленост и друга социјална давања. Осим тога, услови и захтеви на тржишту рада брзо се мењају, те је потребно да и стручно образовање, а следствено томе и уџбеници поседују исте карактеристике. Поставља се питање колико је то могуће ако су наставни материјали у великој мери или застарели или уопште не постоје.

Може се сматрати да је наведено решење у Предлогу закона целовито и да ствара предуслове за осигурање доступности нискотиражних уџбеника свим ученицима и отклања уочене недостатке у досадашњем периоду у погледу броја, врсте и квалитета нискотиражних уџбеника.

Обавеза издавача да уложи део пословног прихода ради развоја или да сами објављују нискотиражне уџбенике представља позитиван пример социјално одговорног пословања унутар једне важне друштвене области и

смањује потребу да се нискотиражни уџбеници финансирају из буџета Републике Србије.

Што се тиче садашњег стања у погледу обезбеђивања средстава за издавање ових уџбеника, указујемо на чињеницу да је промет на евиденционом рачуну број: 840-31080845-07 - Министарство просвете, науке и технолошког развоја - такса од нето прихода издавача, у периоду 01.01.-31.12.2017. године износио укупно 42.334.634,04 динара. У складу са одредбама Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему ("Службени гласник РС" број: 93/2012) којим су сопствени приходи директних буџетских корисника постали општи приходи буџета Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја не остварује сопствене приходе по наведеном основу од 31.10.2012. године, односно, све уплате средстава на име уплата таксе од нето прихода издавача у корист рачуна број: 840-31080845-07 - Министарство просвете, науке и технолошког развоја - такса од нето прихода издавача, усмераване су у опште приходе буџета Републике Србије.

У периоду од 01.01.2015. године до данас Министарство није активирало ни једну меницу.

Такође, додатну корист и значај овог института које доноси Предлог закона јесте постојање капацитета Завода за уџбеника чије одељење у Новом Саду има запослене уреднике и лекторе за издавање уџбеника на језицима националних мањина.

4) Развој дигиталних уџбеника, приручника и других наставних средстава

Иако је и Законом из 2015. године уџбеник дефинисан као основно дидактичко средство, у било ком облику или медију (члан 2.); у пракси није дошло до развоја дигиталних уџбеника, приручника и других наставних средстава у одговарајућој мери.

Након усвајања овог закона Министарство просвете, науке и технолошког развоја ће започети интензивну сарадњу са издавачима како би се повећао број дигиталних уџбеника, приручника и других наставних средстава и тиме створили савремени наставни садржаји који су прилагођени узрасту и интересовањима ученика. Основни циљ дигитализације наставних садржаја је интерактиван пренос знања и унапређење ученичких постигнућа, као и праћење савремених трендова у области образовања и васпитања.

5) Ефикаснији рад комисије за одобравање рукописа уџбеника и рационалнији начин ангажовања стручних лица

Предлог закона предвиђа да Завод за унапређивање образовања и васпитања образује комисију из реда запослених или ангажовањем других стручних лица што ће бити ближе уређено правилником. На тај начин се решава проблем допуне листа и квалитета прегледача на који је већ указано у делу који се односи на проблеме у примени важећег Закона. Осим тога, из разлога гломазности комисије Завод ће образовати комисије, имајући у виду досадашње искуство које показује да су за преглед рукописа оптималне комисије од три члана.

3. Да ли су разматране могућности за решавање проблема без доношења акта?

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је размотрило могућност усвајања измена и допуна важећег Закона о уџбеницима али је утврђено да обим неопходних измена и допуна не пружа могућност да се на други начин реше уочени проблеми, те стога проблеме у примени Закона није могуће решити без доношења новог закона,

4. Зашто је доношење новог Закона најбољи начин за решавање проблема?

У тачкама 1. и 2. детаљно је образложено због чега је неопходно донети нови Закон о уџбеницима, као и разлоге услед којих је примена одређених института важећег Закона о уџбеницима или немогућа или није дала очекиване резултате па је стога потребно укинути наведене институте. Поред наведених недостатака важно је напоменути да су поједине процедуре и одредбе важећег Закона компликоване и нецелисходне. На основу уочених проблема током двогодишње примене утврђено је да су прописане процедуре сложене, неефикасне и дуготрајне и да наставак примене прописаних процедура у важећем Закону у погледу одобравања, избора и праћења уџбеника, приручника и наставних материјала (чл. 21-33.) као и коришћења додатног наставног материјала (члан 34.) не би имао очекивани позитивни утицај на развој нових уџбеника, приручника и наставног материјала.

5. На кога ће и како највероватније утицати решења у Закону?

Примена нових решења ће првенствено позитивно утицати на развој и подизање квалитета нових уџбеника, приручника и других наставних материјала чиме се директно унапређује квалитет образовног и васпитног процеса и стварају услови за унапређивање ученичких постигнућа.

Ученицима ће Предлог закона обезбедити квалитетнији и доступнији уџбеник за све предмете, имајући у виду одредбе које се односе на нискотиражне уџбенике и начин финансирања припреме и/или набавке и доделе уџбеника и приручника који су пре свега намењени за материјално/социјално угрожене породице, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. Овакво решење је и у функцији постојећих стратешких циљева исказаних у релевантним документима Републике Србије, али такође и Европске уније, при чему се посебно инсистира на чињеници да ће предложена решења допринети смањењу осипања из образовног и васпитног система.

Наставник сходно предложеним решењима, добија могућност сигурнијег и квалитетнијег избора и већег утицаја на образовање у целом систему, тако што Предлог закона прописује да одлуку о промени уџбеника може донети наставничко веће на образложени предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу, о чему у року од осам дана од дана доношења одлуке обавештава Министарство, и пре редовног рока за наредни избор уџбеника, уколико за тим постоји оправдана потреба.

Предлогом закона штити се и буџет родитеља имајући у виду да ће повећана понуда и конкуренција међу издавачима бити праћена и смањењем цена уџбеника. Такође, треба истаћи да је Предлогом закона прописано да наставник може препоручити ученицима коришћење додатног наставног средства али без условљавања куповине од стране родитеља. Куповина додатног наставног средства од стране родитеља, односно другог законског заступника може се вршити искључиво по прибављеној сагласности Савета

родитеља и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика.

Очекује се да ће укидање института „максималне цене” и института „цензуса за уврштавање уџбеника у Каталог уџбеника”, мотивисати привредне субјекте у области издавања уџбеника да улажу у развој и унапређивање квалитета уџбеника, поред осталог и услед повећања тржишне конкуренције.

Такође се очекује да ће стварање предуслова за развој нових уџбеника, приручника и наставних средстава омогућити и повећање постојећег броја аутора чиме се додатно позитивно, здравом конкуренцијом утиче на унапређење квалитета уџбеника, приручника и наставних средстава.

Решења у Предлогу закона позитивно ће утицати и на издаваче уџбеника увођењем брже и ефикасније приоцедуре одобравања рукописа уџбеника.

Усвајање новог Закона треба да осигура доступност нискотиражних уџбеника за све ученике, чиме се позитивно утиче на квалитет и праведност образовног и васпитног процеса и постигнућа ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, образовног процеса на језику националне мањине, квалитету огледних програма, квалитету образовања по посебним програмима (образовање у иностранству, програми за талентоване ученике и сл.) као и наставног процеса на предметима које похађа мање од два посто ученика и полазника од укупног броја ученика и полазника у генерацији.

Указујемо на чињеницу да је Законом о основама система образовања и васпитања који је ступио на снагу 7. октобра 2017. године предвиђена могућност да установа стекне статус Ресурсног центра за асистивне технологије у образовању и васпитању чиме су створени предуслови за већу доступност новим, напредним и квалитетним асистивним технологијама и помагалима за највећи број деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

6. Какве ће трошкове примена закона изавати грађанима и привреди, а нарочито малим и средњим предузећима

Примена новог Закона не ствара додатне директне и индиректне трошкове за грађане као ни додатне јавне расходе буџета Републике Србије.

Када је у питању додатни трошак рецензентске комисије издавача за рад наставника као обавезног члана ове комисије, очекујемо да ће корист коју ће издавач имати знатно оправдати овај трошак, имајући у виду да ће квалитету његовог уџбеника знатно допринети искуство наставника и његова улогу и искуство у образовно-васпитном процесу.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Будући да доношење новог Закона не ствара додатне директне и индиректне трошкове за грађане као ни додатне јавне расходе буџета Републике Србије и да нови Закон унапређује регулисање области издавања уџбеника може се сматрати да су ефекти усвајања Предлога закона о уџбеницима позитивни и оправдани. Такође, овим Предлогом закона обезбеђује се доступност нискотиражних уџбеника, обезбеђује се развој дигиталних уџбеника, приручника и других наставних средстава, а уједно се повећава ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и осигурава већи квалитет уџбеника.

8. Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката и тржишна конкуренција?

Одговор на ово питање је позитиван и образложен је у тач. 1. и 2.

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о Нацрту закона о уџбеницима?

Одбор за јавне службе Владе Републике Србије је на седници од 1. децембра 2017. године, на основу члана 41. став 3. Пословника Владе („Службени гласник РС”, бр. 61/06 – пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/1 и 76/14), донео Закључак 05 број: 0114-11763/2017 којим је, на предлог Министарства просвете, науке и технолошког развоја, одредио спровођење јавне расправе о Нацрту закона о уџбеницима и усвојио Програм јавне расправе о Нацрту закона о уџбеницима.

Јавна расправа о Нацрту закона о уџбеницима (у даљем тексту: Нацрт закона) је спроведена у периоду од 6. до 26. децембра 2017. године, а текст Нацрта закона је био објављен на званичној интернет страници Министарства просвете, науке и технолошког развоја www.mpn.gov.rs и на порталу е-управе. Такође је била отворена генеричка имејл адреса (javnarasprava@mpn.gov.rs) на коју су достављене примедбе, предлози и сугестије. Трибина о Нацрту закона организована је 15. децембра у Београду, у сали Скупштине града Београда.

Нацрт закона је сачинила Радна група коју су чинили представници Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине-националне заједнице, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Педагошког завода Војводине, ЈП „Завод за уџбенике”, Удружења издавача уџбеника, наставних средстава и учила Србије, Удружења Родитељ, Савеза учитеља Републике Србије, Националне организације особа са инвалидитетом Србије, Заједнице школа за обазовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и школа.

За учествовање у јавној расправи су позвани издавачи уџбеника, образовно-васпитне установе, надлежни заводи, надлежни савети, национални савети националних мањина и остали заинтересовани субјекти.

Примедбе на текст Нацрта закона и предлози и сугестије за његову допуну достављани су путем е-поште, како је назначено у Програму јавне расправе али и путем поште.

- **ЈП „Завод за уџбенике”** је доставио образложене примедбе које се односе, између осталог, на потребу да се донесе посебан закон о Заводу за уџбенике, с обзиром на чињеницу да је тај завод једини јавни издавач уџбеника и с обзиром на досадашње пословање; дао је предлог како да се дефинише посебан члан у Нацрту закона који би се односио на јавног издавача и обавезе које има код припреме и објављивања издања; дао је предлог који се односи на обавезу да је сваки издавач дужан да обезбеди уџбенике за школу која је изабрала његове уџбенике, тако да су сви издавачи чији су уџбеници изабрани и унети у каталог дужни да обезбеде те уџбенике свима који су их изабрали, уз прописивање казних одредби за непоступање; у контексту изнетих примедби и уз навођење конкретних података предложио је да се брише члан 14. Нацрта Закона о уџбеницима који се односи на Центар за нискотиражне уџбенике.

- **Издавачка кућа „Атос”** је доставила образложене примедбе које се односе, између осталог, на чл. 2, 6, 13, 16 и др. који се односе на употребу термина „уџбенички комплет“ и предлаже да остане у употреби само термин „уџбеник” (према наводима издавачке куће, термин „уџбенички комплет“ као скуп уџбеника и додатних наставних средстава чији је састав утврђен Планом уџбеника, представља скривен начин да се од родитеља који плаћају тај

„комплет“ (и државе која обезбеђује уџбенике за угрожене социјалне категорије), изме новац и за она додатна наставна средства која нису неопходна); на чл. 13. и 42. – предлаже увођење лиценце за издаваче (као што је било предвиђено раније важећим прописима) , под одређеним условима: 1) да има издавачки план, 2) уредника за одговарајућу област и 3) седиште у Републици Србији, као и могућност одузимања лиценце на пет година у одређеним ситуацијама. Наводи да би Министарство имало користи од вођења тог регистра као и могућност да буде ефикасан механизам за сузбијање корупције.

- **Удружење издавача уџбеника, наставних средстава и учила Србије** доставило је образложене примедбе које се односе, између осталог, на чл. 10. и 14, које се односе на нискотиражне уџбенике и Центар за нискотиражне уџбенике (да се у члану 10. став 2. тачка 5. после речи „генерацији“ брише се тачка и дода текст: „која похађа исти програм“, како се не би укинула могућност приватним издавачима да у одређеним областима издају уџбенике, а у члану 14. став 4. да се после речи „полазника“ брише тачка и дода текст: „уколико издавач није заинтересован да сам издаје тај нискотиражни уџбеник“; у члану члан 34. став 3. после речи „родитеља“ ставити тачку а текст: „и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика“ брисати, јер сматра да је Савет родитеља довољно компетентан орган и да нема потребе ово условљавати и појединачном сагласношћу; на чл. 18. ст. 4. и 5. члан 21. став 4. тач. 5. и 6. члан 33. став 10, члан 35. став 3, члан 44. став 3, члан 45. став 1, ради термиолошког усклађивања.

- **Заједница школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом Републике Србије** је доставила образложене примедбе које се односе, између осталог, на поднаслов члана 4. тако да уместо: „Уџбеник са прилагођеним писмом и /или форматом“ гласи: „Прилагођен уџбеник“, јер сматра да декларисање само за прилагођавање писма и формата није прихватљива и да треба ставити општу формулацију која се касније може правилником ближе уредити; у вези са наведеном примедбом су и примедбе на члан 4. ст. 1. и 3.; предлогом за члан 11. став 5. исправља се техничка грешка; у члану 21. став 4. тачка б) предлаже да се након речи „прилагођеном“, дода нова формулација: писму и формату за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, јер је писмо Брајево а формат увећан.

- **Мрежа организација за децу Србије (МОДС)** је доставила образложене примедбе које се односе, између осталог, на додавање новог члана у закон којим се уводе бесплатни уџбеници (образовање треба да буде бесплатно за сву децу, што је у складу са чланом 28. Конвенције о правима детета.); на члан 2. став 1. - допунити одредбом да ће се дефинисати рокови као и стратегија увођења дигиталних уџбеника у школе (подржава увођење дигиталних уџбеника као саставни део реформе образовног процеса, како би уџбеници били доступнији, јефтинији, али уз дефинисање рокова и стратегије увођења дигиталних уџбеника у школе); на члан 9. став 1. - да се прошири тако да се мера финансирања односно суфинансирања припреме и/или набавке уџбеника, приручника, наставних средстава и помагала, поред социјално и материјално угрожених односи и на сву децу, а да ће се у најкраћем року (наредној школској години) проширити и на децу из породица који су корисници једнократне новчане помоћи, као и на породице са троје и више деце без обзира да ли су они истовремено у образовном систему (с обзиром да је према Закону о основама система образовања и васпитања прописано да систем образовања и васпитања мора да обезбеди за сву децу једнакост и доступност остваривања

права на образовање и васпитање заснованом на социјалној правди и принципу једнаких шанси без дискриминације; да се уведе нови члан који предвиђа највишу цену уџбеника, односно задржати члан 35. тренутно важећег Закона о уџбеницима (како би се унапредила доступност образовања, и ради планирања родитељског буџета); на члан 33. став 1. - да се дода став којим се регулише улога Савета родитеља у овом процесу, односно да се прецизирају механизми које Савет родитеља има у одабиру уџбеника. Истовремено, да је потребно предвидети могућност укључивања ученика у процес одабира уџбеника (веома је значајно да Савет нема само декларативну улогу, односно улогу потврђивања избора уџбеника); на члан 35. став 1. – да се појасни овај члан који се односи на обезбеђивање изабраних уџбеника и додатних наставних средстава (прецизирати када је то и под којим условима могуће чинити); члан 36. став 1. – допунити одредбом којом ће се дефинисати на који начин ће се вршити праћење квалитета уџбеника и њихово вредновање (предлаже да се Нацртом закона детаљно уреди питање праћења квалитета уџбеника и њиховог вредновања постављањем јасних критеријума и стандарда као и да се предвиди укључивање родитеља/старатеља и ученика у процес оцењивања уџбеника) ; на члан 40. став 1. - додати и тачку 5) која гласи да би уџбеник требало да буде повучен из употребе ако је својим садржајем у супротности са одредбама члана 12. Закона, којим је регулисано поштовање забране дискриминације и принципа једнаких могућности.

- **Агенција за борбу против корупције** доставила је образложене примедбе које се односе на потребу отклањања ризика корупције и унапређење поступака одобравања и избора уџбеника. Дате су сугестије, између осталог, да се уместо предложеног решења прецизно уреди поступак одлучивања поводом пријаве да је лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења у сукобу интереса, као и да се пропишу одговарајуће санкције; да се прецизирају критеријуми који ће се користити приликом доношења одлуке о избору уџбеника и да се прецизира поступак избора; да се прецизира шта се сматра донацијом, поклоном и др; да се посебна пажња посвети праћењу квалитета уџбеника; да ризик корупције представљају и непрецизне формулације, као и непостојање јасно прописаног рока и широка дискрециона влашћења органима јавних власти. Посебно је дата процена ризика корупције по појединим одредбама Нацрта закона са препорукама за њихово отклањање (чл. 9, 10, 21, 22, 24, 25, 26, 33, 35, 36, 39, 43. и 45).

- **Заинтересована лица/грађани** су доставили примедбе, и то **Марко Петровић** на члан 2. (уџбеник и уџбенички комплет) да се дефинише радни уџбеник и однос уџбеник / радна свеска / радни уџбеник, а према плану уџбеника; **Душанка Миловановић** је посебно дала примедбе које се односе на потребу да се обезбеде бесплатни уџбеници за основну школу, да комплет уџбеника не прелази 10% тежине детета, као и да се детаљније уреди питање праћења уџбеника; **Марко Марковић** сматра, између осталог, да очекивани ефекти од либерализације тржишта уџбеника 2002. године нису постигнути (виши квалитет а нижа цена) , као и да на слободном тржишту нису сви учесници равноправни јер немају обавезу штампања нискотиражних уџбеника али и да постоји монопол на тржишту појединих приватних компанија; **Душан Лукић** на члан 18. (да се после става 1. дода следећа реченица „У Каталог се уврштају уџбеници за исти предмет у истом разреду које су изабрале школе које похађа најмање 5% ученика одређене генерације. ” Сматра да је решење у досадашњем закону добро и да је због великог броја издавача потребан цензус од 5% да би се одређени уџбеник користио); на члан 22. (став 1. се мења и гласи: „Стручну оцену квалитета рукописа уџбеника (у даљем тексту: стручна

оцена) даје комисија коју формира Завод од чланова Листе оцењивача и запослених у Заводу за сваки предмет по нивоима и врсти образовања“, а да се став 2. брише. Сматра да предложено решење у Нацрту и брисање листе оцењивача омогућава разне злоупотребе, а да су особе које су изабране за оцењиваче прошле обуку и листу оцењивача не треба укидати). **Бранка Весић** је дала конкретне примедбе које се односе на допуне учења која подижу нивое образовања у настави матерњег српског језика и која би била унета у уџбенике српског језика; **др Ђорђе Јовановић** на члан 1. став 4. (да се брише као сувишан); на члан 11. став 2. (нови предлог за тај члан); члан 12 став 1. (да се појасни принцип једнакох могућности); члан 22 став 1. (предлаже учешће и представника родитеља); члан 41 став 1. (предлаже да се за вршење надзора формира и посебна независна комисија); нови члан (47.) или допуна члана 17. (предлаже да се уџбеници штампају на рециклираном папиру, меком повезу...и да се штампају за једно полугодиште, а укупно два за целу годину, у циљу смањења цене и тежине уџбеника); нови члан (48.) да се обезбеди антимонополско понашање, да један издавач може да има до 49% тржишног учешћа по уџбенику.

Министарство је размотрило све изнете начелне и појединачне сугестије, примедбе и предлоге изнете у јавној расправи и усвојило све примедбе које су у складу са концептом Нацрта закона и усвојеним стратегијама у области образовања и васпитања.

10. Које ће се мере током примене новог Закона о уџбеницима предузети да би се омогућила примена усвојених решења?

Одлуке и друге мере:

1. Одлука Владе о финансирању припреме и/или набавке и доделе, односно суфинансирању припреме и/или набавке уџбеника и приручника, а нарочито за ученике и полазнике који су социјално и материјално угрожени, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом (члан 10.)

2. Одлука о избору уџбеника за први и пети разред, који ће се користити од школске 2018/2019. године, школе треба да доставе Министарству најкасније до 15. маја 2018. године (члан 46.)

3. Акт јавног издавача којим усклађује организацију и начин рада са овим законом, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона (члан 47.)

Правилници:

1. Правилник о начину прилагођавања уџбеника прописује министар надлежан за послове образовања (члан 6.)
2. Правилник о ближим условима и питањима од значаја за издавање нискотиражних уџбеника (члан 11.)
3. Правилник о плану уџбеника (члан 17.)
4. Правилник о стандардима квалитета и упутство о њиховој примени (члан 18.)
5. Правилник о ближим условима и критеријумима за избор других стручних лица која се ангажују уколико у Заводу, односно Покрајинском заводу нису запослена лица са одговарајућим образовањем и одговарајућих стручњака из који ће бити ангажовани уколико Завод односно Покрајински завод у законском року не доставе министру стручно мишљење (члан 23. И члан 25.)
6. Правилник о висини накнаде за рад чланова комисије који врше експертизу уџбеника, односно одговарајућих стручњака који ће бити

чланови комисије за припрему експертског мишљења уколико надлежни савет не достави експертско мишљење у року (члан 26.)

7. Правилник о ближим условима и критеријумима за избор стручњака који врше експертизу и одговарајућих стручњака који ће бити чланови комисије за припрему експертског мишљења уколико надлежни савет не достави експертско мишљење у року (члан 26.)
8. Правилник ближим условима о начину праћења квалитета уџбеника и резултата коришћења у образовно-васпитном раду (члан 37.)
9. Каталог уџбеника за основне школе и Каталог уџбеника за средње школе (члан 19.).

Подзаконски акти за спровођење новог закона биће донети најкасније у року од једне године од ступања на снагу закона, а подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењују се ако нису у супротности са овим законом, до доношења нових подзаконских аката на основу овог закона (члан 47.)

У погледу поступка праћења квалитета уџбеника Завод за унапређивање образовања и васпитања ће низом мера пратити квалитет одобрених уџбеника који су у употреби (апликација на сајту завода, анкете запослених и ученика, непосредно праћење, контролни прегледи уџбеника по приговорима странака), док ће сва питања од значаја за праћење квалитета уџбеника бити уређена подзаконским актом чиме је додатно наглашен значај овог поступка.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ
--

1. **Предлагач:** Влада
Обрађивач: Министарство просвете, науке и технолошког развоја

2. **Назив прописа:** Предлог закона о уџбеницима
(Draft Law on Textbooks)

3. **Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно са одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум)**
 - а) **Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну садржину прописа:** Споразум, Наслов VIII Политике сарадње, Члан 102. Образовање и стручно оспособљавање
 - б) **Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума:** Општи рок утврђен чланом 72. Споразума
 - в) **Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума:** Потпуно
 - г) **Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума**
 - д) **Веза са Националним програмом за интеграцију Републике Србије у Европску унију: /**
4. **Усклађеност прописа са прописима Европске уније**
/

5. **Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).**
/

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик?

не

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ?

не

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености

не